Mătase

Alessandro Baricco

1.

Deşi tatăl său şi-a închipuit că fiul are un viitor strălucit în armată, Hervé Joncour a sfârşit prin a-şi câştiga existenţa cu o meserie insolită, de care nu era străin, datorită unei ciudate ironii, o trăsătură atât de plăcută încât trăda o vagă nuanţă feminină.

Pentru a trăi, Hervé Joncour cumpăra şi vindea viermi de mătase.

Ne aflăm în 1861. Flaubert tocmai scria Salammbo, iluminatul electric era încă o ipoteză şi Abraham Lincoln, de cealaltă parte a Oceanului, lupta într-un război căruia nu avea să-i cunoască niciodată sfârşitul.

Hervé Joncour avea 32 de ani.

Cumpăra şi vindea.

Viermi de mătase.

2.

Pentru a fi mai exacţi, Hervé Joncour cumpăra şi vindea viermii când a fi vierme însemna măruntele ouă, de culoare galbenă sau gri, nemişcate şi aparent moarte. Numai sub palma unei mâini ele puteau începea cu miile.

„Aşa cum se zice că îţi ţii norocul în mână."

În primele zile din mai, ouăle se întredeschideau, eliberând o larvă care, după treizeci de zile de nebunească îmbuibare cu frunze de dud, aveau grijă să se închidă din nou într-o gogoaşă, pentru a evada apoi pe o cale definitivă de-acolo, după două săptămâni, lăsând în urmă o zestre care, calculată în metri, însemna mii de metri de fir brut şi, în bani, o sumă serioasă de franci francezi: admiţând că totul decurgea respectându-se regulile şi, cazul lui Hervé Joncour, într-o anumită regiune din Franţa meridională.

Lavilledieu era numele satului în care Hervé Joncour trăia.
Hélène, cel al soţiei sale.
Nu aveau copii.

3.

Pentru a evita daunele provocate de epidemiile care, tot mai des, loveau culturile europene, Hervé Joncour se străduia să achiziţioneze ouă de viermi de mătase de dincolo de Mediterană, din Siria şi din Egipt. În asta consta partea cea mai rafinat-aventuroasă a muncii sale. În fiecare an, în primele zile din ianuarie, pleca. Străbătea o mie şase sute de mile pe mare şi opt sute de kilometri pe uscat. Alegea ouăle, negocia preţul, le achiziţiona. Apoi se întorcea, străbătea opt sute de kilometri pe uscat şi o mie şase sute de mile pe mare şi revenea în Lavilledieu, de obicei în prima duminică din aprilie, de regulă la timp pentru a ajunge la Liturghia mare.

Muncea încă două săptămâni pentru a pregăti ouăle şi a le vinde.

În restul anului, se odihnea.

4

— Cum e Africa? îl întrebau.

— Obosită.

Avea o casă spaţioasă, nu prea departe, în afara satului şi un mic laborator, în centru, chiar în faţa locuinţei abandonate de Jean Berbeck.

Jean Berbeck hotărâse într-o zi că nu avea să mai vorbească de atunci înainte, îşi ţinu promisiunea. Soţia şi cele două fiice îl părăsiră. El se stinse. Casa lui nu o voia nimeni, aşa că era acum o casă abandonată.

Cumpărând şi vânzând viermi de mătase, Hervé Joncour câştigă în fiecare an o cifră suficientă pentru a-şi asigura lui şi soţiei sale acea comoditate pe care în provincie înclina să o numească lux. Se bucura cu discreţie de averile lui şi

perspectiva, verosimilă, de-a deveni realmente bogat îl lăsa cu desăvârşire indiferent. Era, de altfel, unul dintre acei oameni cărora le place să asiste la propria viaţă, considerând nepotrivită orice ambiţie de a o trăi.

Se va nota că aceştia îşi contemplau destinul lor în modul în care, cei mai mulţi, sunt obişnuiţi să contemple o zi ploioasă.

5.

Dacă l-ai fi întrebat, Hervé Joncour ţi-ar fi răspuns că viaţa lui ar fi putut continua aşa mereu. La începutul anilor şaizeci, totuşi, epidemia de pebrină, care făcuse inutilizabile, de-acum, ouăle culturilor europene, se răspândi şi dincolo de mare, atingând Africa, iar, după unii, chiar India. Hervé Joncour se întoarse din obişnuitul lui voiaj, în 1861, cu o mulţime de ouă, care se dovediră, după două luni, aproape în întregime infectate. Pentru Lavilledieu, ca şi pentru atâtea localităţi care-şi întemeiau bogăţia pe producţia de mătase, anul acela păru începutul sfârşitului. Ştiinţa se arătă neputincioasă în elucidarea cauzelor epidemiei. Şi lumea întreagă, până în regiunile sale cele mai îndepărtate, părea prizoniera acelei vrăji inexplicabile.

— Aproape întreaga lume, rosti încet Baldabiou. Aproape, turnându-şi două degete de apă în Pernod-ul său.

6.

Baldabiou era bărbatul care, în urmă cu douăzeci de ani, abia sosit în sat, se îndreptase direct spre biroul primarului, intrase fără să se anunţe, întinsese pe masa acestuia o eşarfă de mătase culoarea amurgului, şi întrebase

— Ştiţi ce-i aceasta?

— Lucruri femeieşti.

— Greşit. Lucruri bărbăteşti: bani.

Primarul îl dădu pe uşă afară. El construi o filatură, lângă fluviu, o magazie pentru creşterea viermilor, în spatele pădurii, şi o bisericuţă dedicată Sfintei Agnesa, la răspântia drumului

spre Vivier. Angaja vreo treizeci de muncitori, făcu să-i parvină din Italia o misterioasă maşinărie din lemn, toată numai roţi şi angrenaje, şi nu discută cu nimeni timp de şapte luni. Apoi se-ntoarse la primar şi-i puse pe masă, atent ordonate, în bancnote mari, treizeci de mii de franci.

— Ştiţi ce sunt ăştia?

— Bani.

— Greşit. Sunt dovada că sunteţi un nătărău.

După asta îi adună, îi vârî în taşcă şi se pregăti de plecare.

Primarul îl reţinu.

— Ce dracu' vrei să faci?

— Nimic: şi veţi fi primarul unui sat bogat.

Cinci ani mai târziu Lavilledieu avea şapte filaturi şi devenise unul dintre principalele centre europene de sericicultură şi prelucrare a mătăsii. Nu erau toate filaturile proprietatea lui Baldabiou. Alţi notabili şi proprietari de terenuri din zonă îl urmaseră în curioasa lui aventură antreprenorială. Fiecăruia dintre ei, Baldabiou îi dezvăluise, fără probleme, secretele meseriei. Aceasta îl amuza mult mai mult decât a face bani cu lopata. A-i învăţa. Şi să aibă secrete de împărtăşit. Aşa era omul acela făcut.

7.

Baldabiou era, în plus, cel care cu opt ani înainte îi schimbase viaţa lui Hervé Joncour. Erau vremurile în care primele epidemii începuseră să ştirbească producţia europeană a viermilor de mătase. Fără să se piardă cu firea, Baldabiou studie situaţia şi ajunse la concluzia că problema nu putea fi rezolvată, ci ocolită. Avea o idee, dar îi lipsea omul potrivit. Îşi dădu seama că îl găsise când îl zări pe Hervé Joncour trecând prin faţa cafenelei Verdun, elegant în uniforma de sublocotenent de infanterie, ţanţoş cu pasul său de militar în permisie. Avea 24 de ani, pe atunci. Baldabiou îl invită acasă, îi puse sub ochi un atlas plin de nume exotice şi-i spuse

— Felicitări. Ţi-ai găsit în fine o muncă serioasă, băiete.

Hervé Joncour ascultă o poveste întreagă despre viermi, ouă, piramide şi călătorii pe mare. Apoi replică:

— Nu pot.

— De ce?

— Peste două zile mi se termină permisia, trebuie să mă întorc la Paris.

— Carieră militară?

— Da. Aşa a vrut tata.

— Nu e o problemă.

Îl însoţi pe Hervé Joncour la tatăl acestuia.

— Ştiţi cine e acest om ? întrebă după ce pătrunse în birou fără să se fi anunţat.

— Fiul meu.

— Uitaţi-vă mai bine.

Primarul se lăsă pe spate, în fotoliul lui de piele, şi începu să transpire.

— Fiul meu, Hervé, care peste două zile se va întoarce la Paris, unde îl aşteaptă o strălucită carieră în armata noastră, dacă Dumnezeu şi Sfânta Agnesa doresc.

— Exact. Numai că Dumnezeu e ocupat în altă parte şi Sfânta Agnesa detestă militarii.

O lună după toate acestea, Hervé Joncour plecă în Egipt. Călători pe o navă care se numea Adel. In cabine pătrundea mirosul de bucătărie, era un englez care spunea că luptase la Waterloo, în seara celei de a treia zile văzură delfinii strălucind la orizont ca nişte valuri bete, la ruletă ieşea întotdeauna şaisprezece.

Se întoarse după două luni — în prima duminică din aprilie, la vreme pentru Liturghia mare — cu mii de ouă ţinute în vată în două mari cutii de lemn. Avea o mulţime de lucruri de povestit. Dar ceea ce-i ceru Baldabiou, când rămaseră singuri, a fost

— Povesteşte-mi despre delfini.

— Despre delfini?

— Despre când i-ai văzut.

Acesta era Baldabiou.

Nimeni nu ştia câţi ani avea.

8.

Aproape întreaga lume, rosti încet Baldabiou. Aproape,

turnându-şi două degete de apă în Pernod-ul său.

Noapte de august, după miezul nopţii. La ora aceea, de obicei, Verdun închisese de ceva timp. Scaunele erau întoarse ordonat pe mese. Barul era curăţat, şi tot restul la fel. Nu-i mai rămânea decât să stingă luminile, şi să tragă obloanele. Dar Verdun aştepta: Baldabiou vorbea.

Aşezat în faţa lui, Hervé Joncour, cu o ţigară stinsă între buze, asculta, nemişcat. Ca în urmă cu opt ani, îl lăsa pe omul acela să-i rescrie precis destinul. Vocea aceluia ajungea până la el joasă şi clară, întreruptă de periodicele sorbituri de Pernod. Nu se opri minute în şir. Ultimul lucru spus a fost

— Nu avem nici o altă soluţie. Dacă vrem să supravieţuim, va trebui să ajungem acolo.

Tăcere.

Verdun, rezemat de bar, îşi ridică ochii spre cei doi.

Baldabiou se străduia să mai găsească o picătură de Pernod, pe fundul paharului.

Hervé Joncour îşi aşează ţigareta pe marginea mesei înainte de a întreba

— Şi unde ar fi, mai exact, această Japonie?

Baldabiou îşi ridică bastonul, ţintind dincolo de acoperişurile de la Sfântul Augustin.

— De aici drept înainte.

Rosti.

— Până la capătul lumii.

9.

În acele vremuri Japonia era, de fapt, de cealaltă parte a lumii. Era o insulă făcută din insule, şi timp de două sute de ani trăise complet separată de restul lumii, refuzând orice contact cu continentul şi interzicând accesul oricărui străin. Coasta chineză se afla la aproape două sute de mile, dar un decret imperial prevăzuse să se îndepărteze şi mai mult, nepermiţând pe tot cuprinsul insulei construcţia unei ambarcaţiuni cu mai mult decât un catarg. Conform unei logici, în felul său iluminată, legea nu interzicea expatrierea: dar îi condamna la moarte pe cei care încercau să se întoarcă. Negustorii chinezi, olandezi şi

englezi încercaseră în mai multe rânduri să rupă izolarea absurdă, dar au reuşit doar să înfiripe o fragilă şi periculoasă reţea de contrabandă. Se câştigaseră puţini bani, multe necazuri şi câteva legende, bune de vândut seara pe la porţi. Acolo unde aceştia toţi dăduseră greş, izbândiră, datorită forţelor militare, americanii. În iulie 1853, contraamiralul Mathew C. Perry intră în golful Yokohama cu o modernă flotă de nave cu aburi, le dădu japonezilor un ultimatum, în care li se „ura" deschiderea pentru străini a insulelor.

Japonezii nu mai văzuseră până atunci o navă în stare să înfrunte marea navigând contra vântului.

Când, după şapte luni, Perry se întoarse pentru a primi răspunsul la ultimatumul său, guvernul militar al insulei cedă, semnând un acord care ratifica deschiderea, pentru străini, a două puncte de acces în nordul Ţării, şi începutul primelor, prudentelor, relaţii comerciale. Marea din jurul acestei insule — declară contraamiralul, cu o anume solemnitate — este de azi mai puţin adâncă.

10.

Baldabiou cunoştea toate aceste istorii. Cunoştea mai ales o legendă care povestea în mod repetat despre cei care fuseseră acolo. Se spunea că în insulă se producea mătasea cea mai frumoasă din lume. Se făcea de mai bine de o mie de ani, după rituri şi secrete ajunse la o mistică precizie. Baldabiou reflectă că nu era vorba despre o legendă, ci pur şi simplu de realitate. O dată ţinuse între degete un văl ţesut cu fir de mătase japoneză. Era cum ai fi ţinut între degete neantul. Aşa că, atunci când păru că totul se duce de râpă din pricina poveştii cu pebrina şi ouăle infestate, se gândi aşa:

— Insula e plină de gogoşi cu viermi de mătase. E o insulă în care, de două sute de ani, nu a reuşit să ajungă nici un comerciant chinez sau vreun agent de asigurare englez, o insulă unde nu va ajunge niciodată vreo epidemie.

Nu se limită doar să gândească: o spuse tuturor producătorilor de mătase din Lavilledieu, după ce-i convocase la cafeneaua lui Verdun. Nimeni nu mai auzise vorbindu-se despre

Japonia.

— Trebuie să străbatem lumea pentru a cumpăra ouă, dar cum Dumnezeu să facem, pentru că într-un asemenea loc cum văd un străin îl spânzură?

— Îl spânzurau, îi lămuri Baldabiou.

Nu ştiau ce să mai creadă. Unuia îi trecu prin minte o obiecţie.

— Trebuie să existe un motiv dacă nimeni pe lume nu s-a gândit să meargă să cumpere ouăle de acolo.

Baldabiou putea să-i ia peste picior, amintindu-le că în tot restul lumii nu mai e un alt Baldabiou. Dar preferă să spună lucrurilor pe nume.

— Japonezii s-au resemnat să-şi vândă mătasea. Dar ouăle viermilor de mătase, astea nu. Şi le păstrează bine ascunse. Iar a încerca să le scoţi din insulă e considerat o crimă.

Producătorii de mătase din Lavilledieu erau, mai mult ori mai puţin, gentilomi, şi nu s-ar fi gândit niciodată să calce o asemenea lege în Ţara lor. Ipoteza de a o face în altă parte a lumii, totuşi, li se păru rezonabil de înţeleaptă.

11.

Era în 1861. Flaubert era pe punctul de a încheia Salammbo, iluminatul electric era încă o posibilitate şi Abraham Lincoln, de cealaltă parte a Oceanului, lupta într-un război căruia nu-i ştiu niciodată sfârşitul. Sericicultorii din Lavilledieu se uniră într-un consorţiu şi colectară suma, considerabilă, necesară expediţiei. Tuturor li se păru logic să i-o încredinţeze lui Hervé Joncour. Când Baldabiou îi ceru să accepte, el îi răspunse printr-o întrebare.

— Şi unde ar fi, mai precis, această Japonie ?

Drept înainte. Până la sfârşitul lumii. Plecă în 6 octombrie. Singur.

La porţile din Lavilledieu îşi îmbrăţişă soţia Hélène şi-i spuse cu simplitate

— Nu trebuie să-ţi fie frică de nimic. Era o femeie înaltă, se mişca lin, avea un bogat păr negru pe care nu-l putea strânge niciodată pe creştet. Avea un glas minunat.

12.

Hervé Joncour plecă având asupră-i optzeci de mii de franci aur şi numele a trei oameni, furnizate de Baldabiou: un chinez, un olandez şi un japonez. Trecu graniţa nu departe de Metz, străbătu Wurttembergul şi Bavaria, intră în Austria, ajunse cu trenul la Viena şi Budapesta, îşi urmă drumul până la Kiev. Parcurse călare două mii de kilometri de stepă rusească, trecu Uralii, intră în Siberia, călători încă patruzeci de zile până să ajungă la lacul Baikal, cel căruia localnicii îi spuneau: mare. Coborî iar pe fluviul Amur, urmând firul graniţei chineze până la Ocean, iar când atinse Oceanul poposi în portul Sabirk, vreme de unsprezece zile, până când o navă a contrabandiştilor olandezi îl transportă la Capul Teraya, pe coasta vestică a Japoniei. Pe jos, parcurgând drumuri secundare, străbătu provinciile Ishikawa, Toyama, Niigata, intră în Fukushima şi ajunse în oraşul Shirakawa, îl ocoli pe la est, aşteptă două zile un bărbat îmbrăcat în negru, care-l legă la ochi şi îl conduse într-un sat de pe coline, unde petrecu o noapte şi în dimineaţa următoare negocie cumpărarea ouălor viermilor de mătase cu un individ care nu vorbea şi avea faţa acoperită cu un văl de mătase. Neagră. La asfinţitul zilei, ascunse ouăle printre bagaje, se pregăti să părăsească Japonia şi să se întoarcă pe vechiul drum.

Abia depăşise ultimele case ale satului, când un bărbat alergând îl ajunse şi-l opri. Îi spunea, agitat, ceva convingător şi-l conduse de unde plecase, cu o amabilă fermitate.

Hervé Joncour nu vorbea japoneza, nu era deci în măsură să-l înţeleagă. Dar pricepu că Hara Kei doreşte să-l vadă.

13.

Dădură într-o parte o perdea din hârtie de orez, şi Hervé Joncour intră. Hara Kei şedea cu picioarele încrucişate, pe pământ, în colţul cel mai îndepărtat al încăperii. Era îmbrăcat

într-o tunică întunecată, nu purta podoabe. Unicul semn al puterii sale, o femeie întinsă lângă el, nemişcată, cu creştetul sprijinit pe pântecul lui, cu ochii închişi, cu braţele ascunse sub amplul veşmânt roşu, care se întindea de jur-împrejuru-i ca o flacără, peste rogojina de culoarea cenuşii. El îşi trecu lent o mână prin părul ei: părea că mângâie blana unui animal de preţ, şi adormit.

Hervé Joncour străbătu camera, aşteptă să i se facă semn, apoi se aşeză în faţa gazdei sale. Rămaseră tăcuţi, privindu-se în ochi. Un servitor intră, neauzit, şi le puse dinainte două ceşti cu ceai. După care dispăru în neant. Atunci Hara Kei începu să-i vorbească, în limba sa, cu o voce monotonă, pierzându-se într-un soi de falset plictisitor de artificial. Hervé Joncour asculta. Îşi ţinea ochii fixaţi în cei ai lui Hara Kei şi numai o fracţiune, aproape fără să-şi dea seama, îi coborî asupra chipului femeii.

Era chipul unei fetiţe.

Îşi reînălţă privirea.

Hara Kei se întrerupse, ridică una din ceştile cu ceai, o duse la buze, lăsă să treacă vreo câteva momente şi rosti

— Încercaţi să-mi spuneţi cine sunteţi.

Vorbise în franceză, lungind puţin vocalele, cu o voce răguşită, adevărată.

14.

Celui mai întreprinzător om din Japonia, stăpânului tuturor lucrurilor pe care lumea reuşea să le scoată din insulă, se străduia Hervé Joncour să-i explice cine era. O făcu în propria limbă, vorbind încet, fără a şti cu certitudine dacă Hara Kei era în măsură să-l înţeleagă. Din instinct, renunţă la orice prudenţă, relatând fără invenţii şi fără omisiuni tot adevărul, pur şi simplu. Alătura mici amănunte şi cruciale evenimente cu o voce egală şi cu gesturi abia schiţate, mimând hipnoticul traseu, melancolic şi neutral, al unui catalog cu obiecte scăpate dintr-un incendiu. Hara Kei asculta, fără ca umbra unei minime expresii să-i modifice trăsăturile feţei. Îşi ţinea ochii fixaţi asupra buzelor lui Hervé Joncour, ca şi cum ar fi fost ultimele rânduri ale unei scrisori de adio. În încăpere totul era aşa de tăcut şi de neclintit, încât păru

un eveniment nemăsurat ceea ce se întâmplă pe neaşteptate, şi totuşi era mai nimic.

Dintr-o dată,
fără să se clintească din loc,
fetiţa aceea,
deschise ochii.

Hervé Joncour nu încetă să vorbească, dar îşi plecă instinctiv privirea asupra ei şi ceea ce văzu, fără a-şi curma vorbele, a fost că ochii aceia nu aveau o tăietură orientală, şi că erau aţintiţi, cu o intensitate uluitoare, asupra lui: ca şi cum de la început nu ar fi făcut altceva, ascunşi sub pleoape. Hervé Joncour îşi întoarse privirea în altă parte, cu toată naturaleţea de care era în stare, încercând să-şi continue povestirea fără ca nimic, în vocea lui, să pară schimbat. Se întrerupse doar când ochii îi trecură peste ceaşca de ceai, pusă jos, dinaintea lui. O luă cu o mână, o duse spre buze, şi bău lent. Reîncepu să vorbească, în timp ce o depunea iarăşi dinaintea sa.

15.

Franţa, călătoriile pe mare, parfumul duzilor din Lavilledieu, locomotivele cu aburi, vocea lui Hélène. Hervé Joncour continuă să-şi depene viaţa, aşa cum niciodată, până atunci, nu o mai făcuse. Fetiţa aceea continua să-l fixeze, cu o violenţă care-i smulgea fiecărui cuvânt obligaţia de a suna memorabil. Începerea părea că lunecase de-acum într-o imobilitate fără întoarcere când brusc, şi într-un mod absolut silenţios, ea îşi scoase o mână din veşminte, furişând-o pe rogojină, în faţa lui. Hervé Joncour văzu cum pata aceea palidă ajunge la marginea câmpului său vizual, atinge în treacăt ceaşca de ceai a lui Hara Kei, după care, absurd, continuă să se prelingă până când culege, fără să ezite, cealaltă ceaşcă, inexorabil ceaşca din care el băuse, cum o ridică uşor, şi-o ia de acolo cu sine. Hara Kei nu contenise o clipă să se uite ţintă, fără nici o expresie, la buzele lui Hervé Joncour.

Fetiţa îşi ridică uşor capul.

Pentru prima dată îşi desprinse ochii de la Hervé Joncour, şi-i îndreptă spre ceaşcă.

Lent, o roti, până când avu sub buze punctul exact din care băuse el.

Închizând ochii, bău o gură de ceai.

Îndepărtă ceaşca de la buze.

O lăsă să alunece iar acolo de unde o culesese.

Făcu să-i dispară mâna sub veşminte.

Se-ntoarse să-şi sprijine capul pe pântecul lui Hara Kei.

Ochii deschişi, fixaţi în ochii lui Hervé Joncour.

16.

Hervé Joncour vorbi mai departe şi pe larg. Se întrerupse doar când Hara Kei nu se mai uită la el şi îşi înclină capul.

Linişte.

În franceză, trenând puţin vocalele, cu o voce răguşită, adevărată, Hara Kei spuse

— Dacă vreţi, mi-ar face plăcere să reveniţi.

Pentru prima dată surâse.

— Ouăle pe care le aveţi sunt ouă de peşte, valorează puţin mai mult decât nimic.

Hervé Joncour îşi plecă ochii. Ceaşca de ceai se afla dinaintea lui. O luă şi începu să o rotească, şi s-o studieze, ca şi cum ar fi căutat ceva, pe dunga colorată de pe margine. Când găsi ceea ce căuta, o duse la buze, şi bău până la fund. Apoi reaşeză ceaşca în faţa lui şi spuse

— Ştiu.

Hara Kei râse, amuzat.

— Şi de aceea aţi plătit cu aur fals?

— Am plătit ce-am cumpărat.

Hara Kei redeveni serios.

— Când veţi pleca de aici veţi avea ce vreţi.

— Când voi părăsi această insulă, viu, nevătămat, veţi primi aurul care vi se cuvine. Aveţi cuvântul meu.

Hervé Joncour nici nu mai aşteptă răspunsul. Se ridică, se retrase câţiva paşi, după care se înclină.

Ultimul lucru pe care-l reţinu, înainte de a părăsi încăperea, au fost ochii ei, fixaţi într-ai săi, absolut muţi.

17.

După şase zile, Hervé Joncour se îmbarcă, la Takaoka, pe o navă de contrabandişti olandezi, care-l duse la Sabirk. De-aici urmă graniţa chineză până la lacul Baikal, străbătu patru mii de kilometri de pământ siberian, trecu Uralii, ajunse la Kiev şi parcurse cu trenul toată Europa, de la est la vest, până când ajunse, după trei luni de călătorie, în Franţa. În prima duminică din aprilie — la timp pentru a nu întârzia la Liturghia mare — sosi la porţile din Lavilledieu. Se opri, mulţumi lui Dumnezeu, şi intră pe jos în sat, numărându-şi paşii, pentru că fiecare avea un nume, şi să nu şi-i uite niciodată.

— Cum e sfârşitul lumii? îl întrebă Baldabiou.

— Invizibil.

Soţiei Hélène îi aduse în dar o tunică de mătase, pe care ea, din pudoare, nu o îmbrăcă niciodată. O ţinea între degete, era ca şi cum ar fi ţinut neantul.

18.

Ouăle pe care Hervé Joncour le procurase din Japonia — lipite cu miile pe mici bucăţi de scoarţă de dud — se dovediră perfect sănătoase. Producţia de mătase, în ţinutul Lavilledieu, a fost în acel an neobişnuită, prin cantitatea şi calitatea sa. Se decise deschiderea altor două filaturi, şi Baldabiou puse să se construiască o curte interioară alături de bisericuţa Sfânta Agnesa. Nu e limpede de ce, dar şi-a imaginat-o rotundă, aşa că-i încredinţa proiectul unui arhitect spaniol, cu numele Juan Benitez, care se bucura de o anumită notorietate în zona numită Plazas de Toros.

— Bineînţeles, nici vorbă de nisip în mijloc, ci de o grădină. Şi dacă ar fi posibil capete de delfin, în locul celor de taur, la intrare.

— Delfin, senor ?

— Ţii minte peştele, Benitez?

Hervé Joncour îşi făcu socotelile şi descoperi că e bogat.

Cumpără treizeci de acri de pământ, în sudul proprietăţii sale, şi îşi petrecu lunile de vară schiţând un parc unde te-ai fi plimbat, lejer, şi tăcut. Îl imagina invizibil ca sfârşitul lumii. In fiecare dimineaţă era la Verdun, unde asculta poveştile satului şi răsfoia gazetele sosite de la Paris. Seara rămânea multă vreme, sub porticul casei sale, şezând lângă soţia Hélène.

Ea citea o carte, cu voce tare, şi asta îl făcea fericit, deoarece se gândea că nu există în lume o voce mai frumoasă decât a ei.

Împlini 33 de ani la 4 septembrie 1862. Viaţa, dinaintea ochilor lui, era priveliştea blândă a ploii.

19.

— Nu trebuie să-ţi fie frică de nimic.

Pentru că Baldabiou decisese astfel, Hervé Joncour plecă iar în Japonia, în prima zi a lunii octombrie. Trecu graniţa franceză aproape de Metz, traversă Wiirttembergul şi Bavaria, intră în Austria, ajunse cu trenul la Viena şi Budapesta, pentru a continua până la Kiev. Străbătu călare două mii de kilometri de stepă rusească, trecu Uralii, intră în Siberia, călători patruzeci de zile până la lacul Baikal, pe care oamenii locului îl numeau: demonul. Recoborî pe cursul fluviului Amur, urmând graniţa chineză până la Ocean, şi când ajunse la Ocean poposi în portul Sabirk, vreme de unsprezece zile, până când o navă a contra-bandiştilor olandezi îl transportă la Capul Teraya, pe coasta de vest a Japoniei. Pe jos, parcurgând drumuri secundare, străbătu provinciile Ishikawa, Toyama, Niigata, intră în Fukushima şi ajunse în oraşul Shirakawa, îl ocoli pe latura estică şi aşteptă două zile un bărbat îmbrăcat în negru, care-i legă ochii şi-l conduse în satul lui Hara Kei. Când putu să-şi deschidă ochii se aflau în faţa lui doi servitori, care-i luară bagajele şi-l acompaniară până la marginea unei păduri unde îi indicară o potecă şi îl lăsară singur. Hervé Joncour începu să meargă prin umbra copacilor care stăvileau, de jur-împrejur şi deasupra lui, lumina zilei. Se opri numai când, pe neaşteptate, vegetaţia se rări, pentru o clipă, ca o fereastră, de-a lungul potecii. Se zărea un lac, la vreo treizeci de metri mai jos. Şi pe malul lui,

ghemuiţi, cu spatele, Hara Kei şi o femeie într-un veşmânt de culoare portocalie, cu părul lăsat pe umeri. În momentul în care Hervé Joncour o văzu, ea se întoarse uşor şi pentru o clipă, exact răstimpul de care avea nevoie pentru a-i întâlni privirea.

Ochii ei nu aveau o tăietură orientală, iar chipul său era chipul unei fetiţe.

Hervé Joncour îşi reluă drumul în adâncul pădurii, şi când ieşi se trezi la marginea lacului. La câţiva paşi în faţa lui, Hara Kei, singur, întors cu spatele, nemişcat, îmbrăcat în negru. Lângă el, o haină de culoare portocalie, aruncată pe jos, şi două sandale de paie. Hervé Joncour se apropie. Minuscule valuri circulare mânau apa lacului spre mal, ca trimise, acolo, de departe.

— Prietenul meu francez, murmură Hara Kei, fără să se întoarcă.

Trecură ore, aşezaţi unul lângă altul, vorbindu-şi şi tăcând. După aceea Hara Kei se ridică, iar Hervé Joncour îl urmă. Cu un gest imperceptibil, înainte de a intra pe potecă, lăsă să-i cadă una din mănuşi lângă haina de culoare portocalie, abandonată pe mal. Ajunseră în sat când era de-acum seară.

20.

Hervé Joncour rămase oaspetele lui Hara Kei patru zile. Era ca şi cum ar fi trăit la curtea unui rege. Tot satul exista pentru omul acela, nu era vreun gest, pe colinele din jur, care să nu fi fost împlinit ca să-l apere şi să-i facă plăcere lui. Viaţa se desfăşura lin, se depăna cu o lentoare ingenioasă, ca un animal pândit în vizuina lui. Lumea părea la câteva veacuri depărtare.

Hervé Joncour avea o casă numai a sa, cinci servitori, care-l urmau peste tot. Mânca de unul singur, la umbra unui copac colorat de flori pe care nu le mai văzuse niciodată până atunci. De două ori pe zi îi serveau, cu o solemnitate specială, ceaiul. Seara, îl însoţeau în încăperea cea mai largă a casei, unde pardoseala era de piatră şi unde se consuma ritul îmbăierii. Trei femei, bătrâne, cu feţele acoperite de un fel de mască albă, cosmetică, îi turnau apă pe corp şi-l ştergeau cu bucăţi de mătase, călduţe. Aveau mâinile lemnoase, dar foarte uşoare.

În dimineaţa celei de a doua zile, Hervé Joncour observă

sosind în sat un alb: însoţit de două care, încărcate cu nişte lădoaie de lemn. Era un englez. Nu era venit aici să cumpere. Era aici pentru a vinde.

— Arme, monsieur. Dumneavoastră?

— Eu cumpăr. Viermi de mătase.

Cinară împreună. Englezul avea multe întâmplări de relatat: se împlineau opt ani de când călătorea, dus-întors, din Europa în Japonia. Hervé Joncour avu răbdarea să-l asculte şi numai la sfârşit întrebă

— Cunoaşteţi o femeie, tânără, europeană, cred, albă, care să trăiască aici?

Englezul continuă să mănânce, impasibil.

— Nu există femei albe în Japonia. Nu există nici o singură femeie albă, în Japonia.

Plecă în ziua următoare, încărcat de aur.

21.

Hervé Joncour îl revăzu pe Hara Kei doar în dimineaţa celei de a treia zile. Îşi dădu seama că toţi cei cinci servitori ai săi dispăruseră pe neştiute, ca sub o vrajă, dar după câteva clipe îl văzu sosind. Omul acela, pentru care exista tot satul, se mişca neîncetat într-o bulă de aer. Ca şi cum o lege tăcută i-ar fi poruncit lumii să-l lase să trăiască izolat.

Urcară împreună coasta colinei până dădură de un luminiş, unde aerul era brăzdat de zborul zecilor de păsări cu ample aripi azurii.

— Lumea de aici le priveşte zburând, şi din zborul lor îşi citeşte viitorul.

Spuse Hara Kei.

— Când eram copil, tatăl meu m-a dus într-un loc asemănător, mi-a pus arcul lui în mână şi mi-a ordonat să trag într-o pasăre. Aşa am făcut şi o pasăre din cele mari, cu aripi albastre, s-a prăbuşit la pământ ca o piatră, moartă. Citeşte zborul săgeţii tale dacă vrei să-ţi cunoşti viitorul, m-a îndemnat tata.

Zburau încet, urcând şi coborând din înalt, de parcă ar fi vrut să şteargă cerul, pe îndelete, cu aripile lor.

Se întoarseră în sat, mergând prin lumina stranie a unei după-amieze ce aducea a seară. Ajunşi la casa lui Hervé Joncour, se salutară. Hara Kei se-ntoarse şi începu să păşească încet, coborând drumul care însoţea fluviul. Hervé Joncour rămase în picioare, în prag, privindu-l: aşteptă să se îndepărteze la vreo douăzeci de paşi, apoi îl întrebă

— Când îmi veţi spune cine e fata aceea?

Hara Kei continuă să se mişte încet, cu pas lent, care nu trăda nici o oboseală. In jur era tăcerea absolută, şi golul. Datorită unui straniu principiu, oriunde ar fi mers, omul acela mergea într-o solitudine necondiţionată şi perfectă.

22.

În dimineaţa ultimei zile, Hervé Joncour ieşi din locuinţa sa şi hoinări prin sat. Întâlnea bărbaţi care se înclinau la trecerea lui şi femei care, plecându-şi privirea, îi surâdeau. Înţelese că se afla aproape de casa lui Hara Kei când văzu o enormă volieră, unde erau prizoniere un număr incredibil de păsări de toate soiurile: un veritabil spectacol. Hara Kei îi povestise că îi erau aduse din toate colţurile pământului. Unele preţuiau mai mult decât întreaga mătase pe care Lavilledieu o putea produce într-un an. Hervé Joncour se opri să privească magnifica nebunie. Îşi aminti cum citise într-o carte că orientalii, pentru a onora fidelitatea amantelor lor, obişnuiau să le dăruiască nu numai bijuterii: ci şi păsări rafinate, şi mirifice.

Reşedinţa lui Hara Kei părea scufundată într-un lac silenţios. Hervé Joncour se apropie, apoi stătu calm la câţiva metri depărtare de intrare. Nu existau porţi, şi pe pereţii de hârtie apăreau şi dispăreau umbre, care nu iscau nici un zgomot. Părea că viaţa însăşi fugise de-acolo: numele potrivit pentru tot ce se întâmpla era: teatru. Fără să ştie ce, Hervé Joncour se puse pe aşteptat: nemişcat, în picioare, la câţiva metri de casă. In tot acel timp, aparţinând destinului, numai umbre şi tăceri au fost cele pe care singulara scenă le-a lăsat să răzbată. Aşa că se întoarse, Hervé Joncour, într-un târziu, şi îşi reluă drumul, grăbit, spre propria casă. Cu capul plecat, îşi observa paşii, lucru care îl ajuta să nu se mai gândească.

23.

Seara, Hervé Joncour îşi pregăti bagajele. Apoi se lăsă condus în spaţioasa încăpere pardosită cu lespezi de piatră, pentru ritul îmbăierii. Se întinse, închise ochii, şi medita la marea volieră, amanetul nebunesc al iubirii. Ii acoperiră ochii cu o pânză udă. Nu se mai întâmplase niciodată până atunci. Instinctiv, vru să o smulgă, dar o mână îi prinse mâna şi i-o reţinu. Nu era mâna îmbătrânită a unei bătrâne.

Hervé Joncour simţi apa scurgându-i-se pe corp, pe gambe mai întâi, apoi de-a lungul braţelor, şi pe piept. Apă ca uleiul. Şi o linişte ciudată, în jur. Simţi uşor un văl de mătase coborând asupra lui. Şi mâinile unei femei — ale unei femei — care-l ştergeau, mângâindu-i pielea, peste tot: mâinile acelea şi ţesătura urzită din neant. Nu se mişcă nici măcar o dată, nici când simţi mâinile urcând de pe spate spre gât şi degetele — mătasea şi degetele — suind până la buzele lui şi atingându-le, o singură dată, lent, şi dispărând.

Hervé Joncour mai simţi vălul de mătase cum se ridică şi se îndepărtează de sine. Ultimul lucru a fost o mână care o desfăcea pe a lui şi-i strecura ceva în palmă.

Aşteptă, îndelung, în tăcere, fără să se mişte. După aceea îşi desfăcu încet pânza udă de pe ochi. Aproape nu mai era lumină, în încăpere. Nu era nimeni, în jur. Se ridică, îşi luă tunica, zăcând împăturită, pe jos, o puse pe umeri, ieşi din camera de baie, traversă toată casa, ajunse în faţa rogojinii sale, şi se întinse. Contemplă flacăra tremurătoare, mică, a felinarului. Şi, cu mare grijă, opri Timpul, atâta timp cât dori.

A fost un nimic totul, apoi, să deschidă palma, şi să vadă foaia. Îngustă. Câteva ideograme desenate una sub alta. Cerneală neagră.

24.

A doua zi, dis-de-dimineaţă, Hervé Joncour plecă. Ascunse

printre bagaje, transporta mii de ouă de viermi de mătase, adică viitorul pentru Lavilledieu, şi munca sutelor de persoane, bogăţia a zece dintre ele. Acolo unde drumul făcea o curbă la stânga, ascunzând definitiv în spatele liniilor colinei priveliştea satului, se opri, fără să-i avertizeze pe cei doi bărbaţi care-l însoţeau. Coborî de pe cal şi rămase, o vreme, la marginea drumului, cu privirea aţintită la casele căţărate pe spinarea colinei.

Şase zile mai târziu, Hervé Joncour se îmbarcă, la Takaoka, pe o navă de contrabandişti olandezi, care-l duse la Sabirk. De aici urcă spre graniţa chineză până la lacul Baikal, străbătu patru mii de kilometri de pământ siberian, trecu Uralii, ajunse la Kiev şi cu trenul parcurse toată Europa, de la est la vest, până când ajunse, după trei luni de călătorie, în Franţa. În prima duminică din aprilie — la timp pentru Liturghia mare — era în faţa porţilor din Lavilledieu. O văzu pe soţia sa Hélène alergându-i în întâmpinare, şi-i simţi parfumul pielii când o strânse la piept, şi catifeaua vocii când îi murmura

— Te-ai întors.

Suav.

— Te-ai întors.

25.

În Lavilledieu viaţa se scurgea simplu, ordonată de o normalitate metodică. Hervé Joncour se lăsă în voia ei timp de patruzeci de zile. În cea de a patruzeci şi doua se opri, deschise o casetă aflată în cufărul său de călătorie, extrase de acolo o hartă a Japoniei, o deschise şi luă foaia pe care o ascunsese, în urmă cu câteva luni. Câteva ideograme desenate una sub alta. Cerneală neagră. Se aşeză la birou şi rămase îndelung, privindo.

Îl găsi pe Baldabiou la Verdun, jucând biliard. Juca întotdeauna de unul singur, el împotriva lui însuşi. Partide ciudate. Cel întreg contra celui ciung, le denumea. Dădea o lovitură normală, apoi una cu o singură mână. În ziua în care va câştiga ciungul -promitea el - voi pleca din oraşul acesta. De ani de zile, ciungul pierdea.

— Baldabiou, trebuie să găsesc pe cineva, cineva, care ştie citi japoneza.

Ciungul separă o madanea cu efect şi reintrare.

— Roagă-l pe Hervé Joncour, el ştie tot.

— Nu înţeleg nimic.

— Tu eşti japonezul, aici.

— Cu toate astea nu înţeleg nimic.

Jucătorul normal se aplecă deasupra tacului şi provocă o „candelă" de şase puncte.

— Atunci, nu ne mai rămâne decât să mergem la Madame Blanche. Are o prăvălie de ţesături, la Nîmes. Deasupra prăvăliei se află un bordel. Îi aparţine tot ei. E bogată. Şi e japoneză.

— Japoneză? Şi cum a ajuns aici?

— Nu o întreba dacă vrei să afli ceva de la ea. Rahat.

Ciungul tocmai ratase trei madanele de paisprezece puncte.

26.

Soţiei sale Hélène, Hervé Joncour îi spuse că e nevoie să meargă la Nîmes, pentru afaceri. Şi că se va întoarce în aceeaşi zi.

Urcă la primul etaj, deasupra prăvăliei de ţesături, pe rue Moscat 12, şi întrebă de Madame Blanche. Îl făcură să aştepte multă vreme. Salonul era aranjat ca pentru o petrecere începută cu ani în urmă şi neterminată vreodată. Fetele erau toate tinere şi franţuzoaice. Un pianist interpreta, în surdină, motive muzicale amintind de Rusia. La sfârşitul fiecărui fragment îşi trecea mâna dreaptă prin păr şi murmura stins

— Voilà.

27.

Hervé Joncour aşteptă două ore încheiate. După care îl conduseră, de-a lungul coridorului, până la ultima uşă. O deschise şi intră.

Madame Blanche era aşezată într-un fotoliu uriaş, lângă

fereastră. Îmbrăcată într-un chimonou de stofă uşoară, complet alb. La degete, ca şi cum ar fi fost nişte inele, purta mici flori de culoare albastru intens. Părul negru, lucios,, obrazul oriental, desăvârşit.

— Ce vă face să credeţi că sunteţi atât de bogat încât să vă culcaţi cu mine?

Hervé Joncour rămase în picioare, în faţa ei, cu pălăria în mână.

— Am nevoie de o favoare din partea dumneavoastră. Nu contează preţul.

După care dădu la iveală din buzunarul interior al hainei o foaie mică, pliată în patru, şi i-o întinse.

— Trebuie să ştiu ce este scris.

Madame Blanche nu se clinti nici măcar un milimetru. Ţinea buzele întredeschise, părea preistoria unui surâs.

— Vă rog, madame.

Nu avea nici un motiv în lume pentru a-l asculta. Şi totuşi luă foaia, o despături, o privi. Înălţă ochii spre Hervé Joncour, îi coborî. Împături foaia, încet. Când se înclină uşor, pentru a i-o înapoia, chimonoul i se deschise o idee la piept. Hervé Joncour observă că nu avea nimic, pe dedesubt, şi că pielea ei era tânără şi albă.

— Întoarceţi-vă sau va muri.

O spuse cu o voce rece, privindu-l pe Hervé Joncour în ochi, fără a lăsa să-i scape o expresie cât de măruntă.

Întoarceţi-vă sau va muri.

Hervé Joncour repuse foiţa în buzunarul interior al hainei.

— Mulţumesc.

Schiţă o reverenţă, apoi se întoarse, merse spre uşă şi depuse câteva bancnote pe masă

— Lăsaţi.

Hervé Joncour ezită o clipă.

— Nu vorbesc despre bani. Vorbesc despre femeia aceea. Lăsaţi-o în pace. Nu va muri si o stiti.

Fără să întoarcă spre ea capul, Hervé Joncour aşează bancnotele pe masă, deschise uşa şi se îndepărtă.

28.

Zicea Baldabiou că merg la Paris, câteodată, pentru a face dragoste cu Madame Blanche. Întorşi din capitală, etalau pe gulerul hainelor de seară câteva mărunte flori albastre, dintre cele pe care ea le purta mereu între degete, ca şi cum ar fi fost inele.

29.

Pentru prima dată în viaţă, Hervé Joncour o duse pe soţia sa, în vara aceea, pe Riviera. Se stabiliră pentru două săptămâni într-un hotel la Nisa, frecventat mai ales de englezi şi cunoscut pentru seratele sale muzicale, oferite clienţilor. Hélène era convinsă că într-un loc aşa de plăcut ar fi reuşit să-l conceapă pe fiul lor, aşteptat în zadar de câţiva ani. Deciseră de comun acord că va fi băiat. Şi că se va numi Philippe. Participau cu discreţie la viaţa mondenă a staţiunii balneare, distrându-se, după aceea, închişi în camera lor, pe seama tipilor ciudaţi pe care-i întâlniseră. La concert, într-o seară, cunoscură pe un negustor de piei, polonez : spunea că fusese în Japonia.

Cu o seară înaintea plecării, i se întâmplă lui Hervé Joncour să se trezească, atunci când afară era încă întuneric, şi să se ridice, să se apropie de patul lui Hélène.

Când ea deschise ochii, îşi auzi propria voce articulând încet:

— Te voi iubi întotdeauna.

30.

La începutul lui septembrie, sericicultorii din Lavilledieu s-au reunit pentru a vedea ce se putea face. Guvernul trimisese la Nîmes un tânăr biolog, însărcinat cu studierea maladiei care făcea inutilizabile ouăle viermilor de mătase produse în Franţa. Se numea Louis Pasteur: lucra cu microscoape în stare să facă vizibil invizibilul : se vorbea că obţinuse deja rezultate extraordinare. Din Japonia veneau ştiri despre un iminent război civil, aţâţat de forţele care se opuneau pătrunderii străinilor în

Ţară. Consulatul francez, de puţin timp instalat la Yokohama, trimitea depeşe în care consilia să nu se stabilească, deocamdată, raporturi comerciale cu insula, invitându-i pe doritori să aştepte vremuri mai bune. Înclinaţi spre prudenţă şi sensibili la costurile enorme pe care le comporta fiecare expediţie clandestină în Japonia, mulţi dintre notabilii din Lavilledieu avansau ipoteza suspendării călătoriilor lui Hervé Joncour, cerând să se bazeze, în anul acela, pe cantitatea de ouă, mai sigură, care provenea de la marii importatori din Orientul Mijlociu. Baldabiou îi ascultă pe toţi, fără să scoată un cuvânt. Când, la sfârşit, îi veni şi lui rândul să vorbească, procedă astfel: îşi puse bastonul de trestie pe masă şi-l fixă pe bărbatul care şedea în faţa sa. Aştepta. Hervé Joncour cunoştea cercetările lui Pasteur şi citise ştirile transmise din Japonia: dar refuzase mereu să le comenteze. Prefera să-şi cheltuiască timpul retuşând proiectul parcului, pe care intenţiona să-l amenajeze în jurul locuinţei. Într-un colţ ascuns al biroului, păstra o foaie pliată în patru, cu câteva ideograme desenate una sub alta, cu cerneală neagră. Avea un cont considerabil în bancă, ducea o viaţă liniştită, şi îşi păstra rezonabila iluzie că va deveni, în scurt timp, tată. Când Baldabiou îşi înălţă privirea spre el, ceea ce a spus a fost - Hotărăşte tu, Baldabiou.

31.

Hervé Joncour plecă în Japonia în primele zile ale lui octombrie. Trecu graniţa franceză lângă Metz, traversă Württembergul şi Bavaria, intră în Austria, ajunse cu trenul la Viena şi Budapesta, apoi continuă până la Kiev. Parcurse călare două mii de kilometri de stepă rusească, trecu Uralii, intră în Siberia, călători patruzeci de zile până la lacul Baikal, pe care lumea de acolo îl numea: ultimul. Coborî iar pe cursul fluviului Amur, urmând graniţa chineză până la Ocean şi, o dată ajuns la Ocean, poposi în portul Sabirk zece zile, până când o navă de contrabandişti olandezi îl transportă la Capul Teraya, pe coasta de vest a Japoniei. Ceea ce a găsit a fost o ţară aşteptând, dezorganizată, un război care nu reuşea să se declanşeze. Călători zile întregi fără să mai recurgă la obişnuita prudenţă,

deoarece în juru-i harta forţelor şi reţeaua controalelor păreau a se fi destrămat în iminenţa unei explozii, ce ar fi redesenat-o în întregime. La Shirakawa, îl întâlni pe omul care trebuia să-l ducă la Hara Kei. A fost nevoie de două zile, călare, până a ajuns să vadă satul. Hervé Joncour intră în sat pe jos pentru ca vestea sosirii lui să i-o ia înainte.

32.

Îl conduseră la una dintre ultimele case din sat, pe o înălţime, în spatele pădurii. Cinci servitori îl aşteptau. Le încredinţa bagajele şi ieşi pe verandă. La celălalt capăt al satului se ghicea reşedinţa lui Hara Kei, ceva mai înaltă decât casele din jur, dar înconjurată de cedri uriaşi, ocrotindu-i solitudinea. Hervé Joncour o privea, ca şi cum nu ar fi existat nimic altceva la orizont. Aşa observă,

în fine,

pe neaşteptate,

cerul de deasupra reşedinţei pătându-se de zborul sutelor de păsări, ce păreau expulzate de pământ, zburătoare de toate felurile, mirate, fugind peste tot, înnebunite, cântând şi ţipând, pirotehnică explozie de aripi, şi nor de culori pulverizat în lumină, şi de sunete, înspăimântate, fugă muzicală, izbucnind în cer.

Hervé Joncour surâse.

33.

Satul începu să fiarbă ca un furnicar înnebunit: alergau cu toţii şi ţipau, se uitau în sus şi urmăreau păsările scăpate, ani de zile ele fuseseră mândria Stăpânului lor, şi acum erau batjocura înaripată a cerului.

Hervé Joncour ieşi din casă şi coborî din nou în sat, mergea încet, privind înaintea sa, cu un calm infinit. Nimeni nu părea să-l vadă şi nici el nu părea să vadă nimic. Era un fir de aur alergând drept în urzeala unui covor ţesut de un nebun. Trecu

puntea aruncată peste râu, coborî până la cedrii cei uriaşi, intră în umbră, apoi o părăsi. În faţa lui zări uriaşa volieră cu uşile larg deschise, complet goală. Iar în faţa ei, o femeie. Hervé Joncour nu se uită împrejur, îşi continuă pur şi simplu drumul, fără grabă, se opri numai când ajunse dinaintea ei.

Ochii ei nu aveau o tăietură orientală şi obrazul său era obrazul unei fetite.

Hervé Joncour făcu un pas spre ea, întinse o mână, deschise pumnul. În palmă ţinea o foaie mică, pliată în patru. Ea o observă şi fiecare trăsătură a feţei sale surâdea. Îşi sprijini mîna pe mâna lui Hervé Joncour, o strânse delicat, zăbovi o fracţiune de secundă, apoi şi-o retrase, presând între degete foaia aceea care făcuse ocolul lumii. Abia o ascunsese într-o cută a hainelor şi se auzi vocea lui Hara Kei.

— Fiţi bine venit, prietene francez.

Era la câţiva paşi. Chimonoul întunecat, părul, negru, strâns perfect la ceafă. Se apropie. Privi voliera, observă pe rând uşile deschise.

— Se vor întoarce. E întotdeauna greu să rezişti tentaţiei de a te întoarce, nu-i adevărat ?

Hervé Joncour nu răspunse. Hara Kei îl privi în ochi, şi i se adresă cu blândeţe

— Veniţi.

Hervé Joncour îl urmă. Merse câţiva paşi, după care se întoarse spre fată şi-i făcu o reverenţă.

— Sper să vă revăd în curând.

Hara Kei continua să meargă.

— Nu cunoaşte limba voastră.

Mai spuse.

— Veniţi.

34.

Seara, Hara Kei îl invită pe Hervé Joncour acasă la el. Erau câţiva bărbaţi din sat, şi femei îmbrăcate foarte elegant, având obrazul pictat în alb şi în culori ţipătoare. Se consuma sake, se fuma din nişte pipe lungi de lemn un tutun tare, cu aromă aspră şi ameţitoare. Tocmai soseau saltimbancii şi un ins care

smulgea tuturor hohote de râs, imitând oameni şi animale. Trei bătrâne cântau la un fel de instrumente cu coarde, fără a înceta să zâmbească. Hara Kei şedea la locul de onoare înveşmântat în negru, desculţ. Într-o splendidă haină de mătase, femeia cu faţa de fetiţă îi stătea alături. Hervé Joncour se afla în partea opusă a încăperii: era asediat de parfumul dulceag al femeilor din jurul lui şi le zâmbea încurcat bărbaţilor care se distrau povestind întâmplări pe care el nu le putea înţelege. Căută a mia oară să-i întâlnească privirea şi, tot a mia oară, ea i-o întâlni pe a lui. Era un soi de dans trist, secret şi impotent. Hervé Joncour îl dansă până noaptea târziu, apoi se ridică, rosti ceva în franceză, scuzându-se, se eliberă de o femeie care hotărâse să-l însoţească şi făcându-şi loc printre perdelele de fum şi oamenii care-l apostrofau, în limba lor incomprehensibilă, se-ndepărtă. Înainte de a ieşi din sală se mai uită o dată în direcţia ei. Il privea, cu ochii perfect muţi, aflaţi la veacuri depărtare.

Hervé Joncour rătăci prin sat, respirând aerul proaspăt al nopţii, pierzându-se pe străduţele care se aflau pe coama colinei. Când ajunse la casa lui, remarcă un felinar, aprins, oscilând în spatele pereţilor transparenţi. Intră, în faţa lui, în picioare, se aflau două femei. O tânără orientală, îmbrăcată într-un simplu chimonou alb. Şi ea. Avea în priviri un fel de bucurie febrilă. Nu-i lăsă timp să mai facă nimic. Se apropie, îi luă mâna, i-o conduse spre obrazul ei, o atinse cu buzele, şi apoi strângând-o cu putere i-o aşeză peste mâinile fetei de lângă el, o ţinu acolo, o clipă, pentru a nu o lăsa să se îndepărteze. Îşi desfăcu mâna, în fine, făcu doi paşi îndărăt, luă felinarul, mai privi în ochii lui Hervé Joncour şi fugi. Era un felinar portocaliu. Dispăru în noapte, o lumină mică fugind.

35.

Hervé Joncour nu o mai văzu niciodată pe fata aceea, nici în noaptea cu pricina nu o văzuse. În încăperea întunecată simţi doar frumuseţea corpului ei, îi descoperi mâinile şi gura. Le iubi câteva ceasuri cu gesturi pe care nu le mai făcuse vreodată, lăsându-se să se deprindă cu o lentoare pe care nu o mai cunoscuse. In întuneric, era neantul cel pe care-l iubea, nu o

iubea pe ea.

Cu puţin înainte de revărsatul zorilor, tânăra se ridică, îşi îmbrăcă albul chimonou şi plecă.

36.

În faţa casei, aşteptând, dimineaţa, Hervé Joncour găsi pe un om al lui Hara Kei. Avea la el cincisprezece foi cu scoarţă de dud, acoperite în întregime de ouă: minuscule, de culoarea fildeşului. Hervé Joncour examină foaie cu foaie, cu grijă, apoi conveni asupra preţului şi plăti cu bucăţi de aur. Înainte de a se despărţi îl făcu pe trimis să priceapă că vrea să-l vadă pe Hara Kei. Bărbatul scutură din cap. Hervé Joncour înţelese, din gesturile lui, că Hara Kei plecase dis-de-dimineaţă cu însoţitorul său, şi nimeni nu ştia când avea să se întoarcă.

Hervé Joncour străbătu în fugă satul, până ajunse la locuinţa lui Hara Kei. Găsi doar servitorii, care la orice întrebare scuturau din cap. Casa părea pustie. În ce-l priveşte, nu găsi nici în cele mai mărunte lucruri ceva care să semene vreunui mesaj lăsat pentru el. Părăsi casa şi, trecând prin sat, păşi prin dreptul uriaşei voliere. Uşile erau din nou închise. Înăuntru, sute de păsări se adăposteau după ce zburaseră în cer.

37.

Hervé Joncour mai aşteptă încă două zile un semn, oricare. Apoi plecă.

I se întâmplă, la o jumătate de oră depărtare de sat, nu mai mult, să treacă pe lângă o pădure de unde răzbătea un vuiet straniu, argintiu. Ascunse printre frunze, recunoşteai miile de pete negre ale unui stol poposit acolo pentru a se odihni. Fără să le dea nici o explicaţie celor doi bărbaţi care-l însoţeau, Hervé Joncour opri calul, îşi smulse de la cingătoare revolverul şi trase şase focuri în aer. Stolul, terorizat, se ridică în văzduh, ca un nor de fum eliberat de un incendiu. Era uriaş, astfel încât putea fi văzut la o depărtare de zile întregi de la locul acela. Întunecase

cerul, fără a avea alt scop decât cel al propriei rătăciri.

38.

Şase zile mai târziu, Hervé Joncour se îmbarcă, la Takaoka, pe o navă de contrabandişti olandezi, care-l transportă la Sabirk. De aici urcă de-a lungul frontierei chineze până la lacul Baikal, străbătu patru mii de kilometri de pământ siberian, trecu Uralii, ajunse la Kiev şi cu trenul străbătu toată Europa, de la est la vest, până când ajunse, după trei luni de călătorie, în Franţa. În prima duminică din aprilie — la vreme pentru Liturghia mare — era la porţile din Lavilledieu. Opri trăsura şi, preţ de câteva minute, rămase aşezat, nemişcat, în spatele perdelelor trase. După care coborî, îşi continuă drumul pe jos, pas cu pas, cuprins de o infinită oboseală.

Baldabiou îl chestiona dacă văzuse războiul.

— Nu cel la care mă aşteptam, răspunse.

Noaptea intră în camera lui Hélène şi o iubi cu atâta nerăbdare, încât ea se sperie şi nu reuşi să-şi reţină lacrimile. Când îşi dădu seama, ea se sforţa să-i surâdă.

— Atât doar că sunt aşa de fericită, îi spuse încet.

39.

Hervé Joncour predă ouăle sericicultorilor din Lavilledieu. După aceea, zile întregi, nu mai apăru în sat, neglijându-şi până şi obişnuita, ritualica vizită la Verdun. În primele zile din mai, provocând stupoarea generală, cumpără casa abandonată de Jean Berbeck, cel care într-o bună zi încetase să mai vorbească şi până la moarte fusese din voinţa sa mut. Toţi se gândeau că-şi propusese amenajarea noului său laborator acolo. Dar el nu începu nici măcar să-l golească. Mergea, din când în când, şi rămânea, singur, în camere, unde nimeni nu ştia ce face. Într-o zi îl duse şi pe Baldabiou.

— Tu ştii de ce Jean Berbeck a încetat să mai vorbească? îl întrebă.

— E unul dintre multele lucruri pe care nu le-a spus niciodată.

Trecuseră ani, dar erau încă tablourile atârnate pe pereţi, iar cratiţele aşezate pe prosop lângă spălător. Nu era o treabă prea veselă şi, în ceea ce-l priveşte, Baldabiou ar fi plecat bucuros de-acolo. Dar Hervé Joncour continua să privească, fascinat, pereţii mucegăiţi, morţi. Era clar: căuta ceva acolo, înăuntru.

— Poate că viaţa te stoarce, uneori, în aşa hal încât nu mai e nimic de spus.

Zise.

— Nimic, pentru vecie.

Baldabiou nu era prea pregătit pentru discursuri serioase. Privea fix patul lui Jean Berbeck.

— Poate că oricine ar fi amuţit, cu o casă aşa de îngrozitoare.

Hervé Joneour continuă, zi după zi, viaţa lui retrasă, apărând rar prin sat, petrecându-şi timpul lucrând la proiectul parcului pe care mai devreme ori mai târziu l-ar fi construit. Umplea foi după foi cu desene ciudate, ce păreau nişte maşinării, într-o seară Hélène îl întrebă

— Ce sunt?

— E o volieră.

— O volieră?

— Da.

— La ce serveşte?

Hélène Joncour îşi ţinea ochii fixaţi pe desenele acelea.

— Tu o umple cu păsări, cu cât mai multe poţi, apoi în ziua în care ai o mare bucurie o deschizi, şi le priveşti zburând de-acolo.

40.

La sfârşitul lui iulie, Hervé Joncour plecă împreună cu soţia la Nisa. Se stabiliră într-o vilă mică, pe ţărmul mării. Aşa voise Hélène, convinsă că seninătatea unui refugiu îndepărtat ar fi reuşit să-i potolească soţului său umoarea melancolică, ea dominându-l, se pare. Avusese şi tactul, de asemenea, de a face totul să pară un capriciu al ei, dăruindu-i bărbatului pe care îl

iubea iertarea.

Petrecură alături trei săptămâni de o delicată, inatacabilă fericire. In zilele în care căldura devenea mai blândă, închiriau o trăsură şi se amuzau să descopere satele ascunse pe coline, unde marea părea un fundal de hârtie colorată. Uneori, se repezeau până în oraş pentru un concert sau vreo ocazie mondenă. Într-o seară acceptară invitaţia unui baron italian, care-şi sărbătorea, printr-o cină festivă la Hotel Suisse, împlinirea vârstei de şaizeci de ani. Erau la desert, când lui Hervé Joncour i se întâmplă să-şi ridice ochii spre Hélène. Ea stătea de cealaltă parte a mesei, lângă un seducător gentilom englez, care, curios lucru, arbora pe gulerul hainei de tweed o coroniţă de mărunte flori albastre. Hervé Joncour îl văzu înclinându-se spre Hélène, susurându-i ceva la ureche. Hélène începu să râdă, splendid, şi râzând se aplecă uşor spre gentilomul englez, ajungând ca părul ei să-i atingă umerii, într-un gest care nu părea deloc încurcat, ci de o derutantă precizie. Hervé Joncour îşi plecă privirea în farfurie. Nu putu însă să nu remarce că propria-i mână, strângând o linguriţă de argint, tremura, fără nici o îndoială.

Mai târziu, în fumoar, Hervé Joncour se apropie, clătinându-se din cauza prea marii cantităţi de alcool băute, de un bărbat, care, singur, la o masă, privea în gol cu o vagă expresie tâmpă pe figură. Se aplecă spre el şi-i spuse rar:

— Trebuie să vă comunic un lucru foarte important, monsieur. Noi le provocăm tuturor silă. Suntem minunaţi şi le provocăm tuturor silă.

Omul venea de la Dresda. Comerciant de viţei, înţelegea puţin franceza. Izbucni într-un râs zgomotos făcând semne din cap, repetat, că a priceput: părea că nu se va mai opri niciodată.

Hervé Joncour şi soţia lui petrecura pe Riviera până la începutul lui septembrie. Părăsiră cu regrete mica vilă, pentru că îşi simţiseră, între zidurile ei, uşoară soarta lor de a se iubi.

41.

Baldabiou sosi la casa lui Hervé Joncour dis-de-dimineaţă. Se aşezară sub portic.

— Nu e mare scofală pentru un parc.

— Nu am început încă să-l construiesc, Baldabiou.

— Ah, aşa.

Baldabiou nu fuma niciodată dimineaţa. Îşi scoase pipa, o umplu şi o aprinse.

— L-am cunoscut pe individul acela, Pasteur. E unul de ispravă. Mi-a arătat. E în stare să recunoască ouăle bolnave de cele sănătoase. Nu ştie să le trateze, desigur. Dar poate să le izoleze pe cele sănătoase. Şi spune că, probabil, treizeci la sută din cele pe care le producem sunt sănătoase.

Pauză.

— Se spune că în Japonia a izbucnit războiul, de data asta cu adevărat. Englezii furnizează arme guvernului, olandezii, rebelilor. Se pare că s-au pus de acord. Îi fac să se dezlănţuie de-a binelea şi apoi le iau totul şi-i învrăjbesc. Consulatul francez stă şi priveşte, ăia stau mereu şi privesc. Sunt buni numai să trimită scrisori oficiale, care relatează despre masacre şi străini sugrumaţi ca oile.

Pauză.

— Mai este cafea?

Hervé Joncour îi turnă cafea.

Pauză.

— Italienii ăia doi, Ferreri şi celălalt, cei care au plecat în China, anul trecut... s-au întors cu cincisprezece mii de uncii de ouă, marfă bună, au cumpărat şi cei de la Bollet, ziceau că erau lucruri de prima mână. Peste vreo lună vor să plece... au făcut o afacere bună, preţuri cinstite, unsprezece franci uncia, totul protejat de asigurare. Lume serioasă, au o organizaţie în spate, vând ouă pentru jumătate din Europa. Lume serioasă, cum îţi spun.

Pauză.

— Eu nu ştiu. Dar probabil o putem face. Cu ouăle noastre, cu munca lui Pasteur, şi apoi cu ce putem cumpăra de la cei doi italieni... o vom putea face. Alţii în sat spun că e o nebunie să te trimitem acolo încă o dată... cu toate costurile... zic că e prea riscant, şi aici au dreptate, alte dăţi era altfel, dar acum... acum e greu să te întorci viu de acolo.

Pauză.

— Adevărul e că ei nu vor să piardă ouăle. Iar eu nu vreau să te pierd pe tine.

Hervé Joncour stătu puţin cu privirea îndreptată spre parcul care nu exista. Apoi făcu un lucru pe care nu-l mai făcuse vreodată.

— Mă voi duce în Japonia, Baldabiou.

Zise.

— Voi cumpăra ouăle alea, şi dacă-i nevoie am s-o fac pe banii mei. Tu doar trebuie sa decizi dacă vi le voi vinde vouă sau altora.

Baldabiou nu se aştepta. Era cum ai fi văzut învingând ciungul, la ultima lovitură, patru madanele, o geometrie imposibilă.

42.

Baldabiou îi înştiinţă pe crescătorii din Lavilledieu că treaba cu Pasteur era nesigură, că cei doi italieni escrocaseră deja jumătate din Europa, că în Japonia războiul s-ar fi terminat până în iarnă şi că Sfânta Agnesa, în vis, îl întrebase dacă nu cumva sunt cu toţii o bandă de căcăcioşi. Numai pe Hélène nu reuşi să o mintă.

— E chiar necesar să plece, Baldabiou?

— Nu.

— Şi atunci de ce?

— Eu nu-l pot opri. Dacă el vrea să meargă acolo, pot numai să-i dau un motiv în plus pentru a se întoarce.

Toţi crescătorii din Lavilledieu vărsară fiecare, chiar fără voia lor, cota pentru a finanţa expediţia. Hervé Joncour porni pregătirile, şi la începutul lui octombrie a fost gata de plecare. Hélène, ca în toţi ceilalţi ani, îl ajută, fără să-l întrebe nimic, şi ascunzându-şi propria nelinişte. Numai în ultima seară, după ce stinseseră lumina, găsi putere pentru a-i spune

— Promite-mi că te vei întoarce.

Cu o voce fermă, fără blândeţe.

— Promite-mi că te vei întoarce.

In întuneric, Hervé Joncour îi răspunse

— Îţi promit.

43.

La 10 octombrie 1864, Hervé Joncour plecă în a patra sa călătorie în Japonia. Lăsă graniţa franceză aproape de Metz, traversă Wiirttembergul şi Bavaria, intră în Austria, ajunse cu trenul la Viena şi Budapesta, pentru a-şi urma drumul până la Kiev. Parcurse cu calul două mii de kilometri de stepă rusească, trecu Uralii, intră în Siberia, călători încă patruzeci de zile, după care atinse lacul Baikal, cel căruia oamenii locului îi spuneau: sfântul. Recoborî pe cursul fluviului Amur, urmând graniţa chineză până la Ocean, iar când ajunse la Ocean, se opri în portul Sabirk, opt zile, până când o navă a contrabandiştilor olandezi îl transportă la Capul Teraya, pe coasta vestică a Japoniei. Pe cal, alegând drumuri secundare, trecu prin provinciile Ishikawa, Toyama, Niigata şi pătrunse în provincia Fukushima. Când descinse la Shirakawa, găsi oraşul pe jumătate distrus şi o garnizoană de soldaţi guvernamentali avându-şi tabăra printre dărâmături. Ocoli oraşul pe latura de est, aşteptând în zadar, cinci zile, emisarul lui Hara Kei. În zorii celei de a şasea zile porni spre coline, în direcţia nord. Avea câteva hărţi, aproximative, şi ceea ce îşi mai amintea. Rătăci zile întregi, până când recunoscu un fluviu, apoi o pădure, apoi un drum. Unde se termina drumul găsi satul lui Hara Kei: complet ars: case, arbori, totul.

Nu mai era nimic.

Nu era nici un suflet viu.

Hervé Joncour rămase nemişcat, privind enormul jar stins. În spatele lui se întindea o cale lungă de opt mii de kilometri. Şi în faţa lui nimicul. Deodată văzu invizibilul obiect al gândului său.

Sfârşitul lumii.

44.

Hervé Joncour rămase ore întregi printre ruinele satului. Nu reuşea să plece, deşi ştia că fiecare oră pierdută putea să însemne dezastrul pentru el şi pentru întreg Lavilledieu: nu avea ouăle viermilor de mătase şi chiar dacă ar fi dat de ele, nu-i

rămâneau decât câteva luni pentru a străbate lumea înainte ca ele să se întredeschidă, pe drum, transformându-se într-un nor de larve inutile. Chiar o singură zi de întârziere putea să însemne sfârşitul. Ştia aceste lucruri, şi totuşi nu se hotăra să plece. Rămase astfel până când se întâmplă ceva surprinzător şi iraţional: din neant, într-o clipă, apăru un băieţel. Îmbrăcat în zdrenţe, mergea încet, fixându-l pe străin cu frica în ochi. Hervé Joncour nu se mişcă. Băieţelul mai făcu vreo câţiva paşi înainte, şi se opri. La câţiva metri unul de altul, se priveau. Apoi, băieţelul apucă de sub zdrenţe ceva şi-i întinse lui Hervé Joncour. O mănuşă. Hervé Joncour revăzu malul unui lac, şi o haină portocalie abandonată la pământ, şi măruntele valuri care împingeau apa spre ţărm, ca mânate, acolo, de departe. Luă mănuşa şi îi surâse băieţelului.

— Eu sunt, francezul... omul cu mătasea, francezul, mă înţelegi?... eu sunt.

Băieţelul încetă cu tremuratul.

— Francezul...

Avea ochii lucitori, dar râdea. Începu să vorbească, repede, aproape strigând, şi să fugă, făcându-i semn lui Hervé Joncour să-l urmeze. Dispăru pe o cărare ce se afunda în pădure, în direcţia munţilor.

Hervé Joncour nu se clinti. Învârtea între degete mănuşa aceea, ca şi cum ar fi fost singurul lucru rămas dintr-o lume dispărută. Ştia că de acum e prea târziu. Că nu avea alternativă.

Se ridică. Cu încetineală, se apropie de cal. Săltă în şa. Apoi făcu un gest ciudat, îmboldi cu călcâiele burta animalului. Îşi luă avânt. Spre pădure, după băieţel, dincolo de capătul lumii.

45.

Călătoriră zile întregi, spre nord, prin munţi. Hervé Joncour nu ştia unde se duc: dar îl lăsă pe băieţel să-l conducă, fără a mai încerca să-l întrebe nimic. Dădură peste două sate. Lumea se ascundea în case. Femeile fugeau. Băieţelul se distra ca un nebun strigând în urma lor lucruri neînţelese. Nu avea mai mult de paisprezece ani. Sufla mereu într-un instrument de trestie, de unde răsăreau cântecele tuturor păsărilor din lume. Avea

aerul că face aşa cel mai frumos lucru din viaţa lui.

În cea de a cincea zi ajunseră pe coama unei coline. Băieţelul indică un punct, în faţa lor, pe drumul care cobora în vale. Hervé Joncour luă binoclul şi ceea ce văzu era un cortegiu: bărbaţi înarmaţi, femei şi copii, care, animale. Un sat întreg: în bejenie. Pe cal, îmbrăcat în negru, îl văzu pe Hara Kei. În spatele său oscila o lectică, închisă în cele patru laturi de stofe de culoare excentrică.

46.

Copilul coborî de pe cal, spuse ceva şi dispăru. Înainte de a dispărea printre copaci, se întoarse şi rămase aşa o fracţiune, încercând să găsească un gest pentru a-i spune că a fost o călătorie splendidă.

— A fost o călătorie splendidă, îi strigă Hervé Joncour.

Pe toată durata zilei, Hervé Joncour urmă, de departe, caravana. Când văzu că se opreşte să înnopteze, el continuă să meargă până îi veniră în întâmpinare doi bărbaţi înarmaţi, care-i luară calul şi bagajele şi îl conduseră într-un cort. Aşteptă îndelung, apoi Hara Kei apăru. Nu-i adresă nici un semn de salut. Nici măcar nu se aşeză.

— Cum aţi ajuns aici, francezule?

Hervé Joncour au răspunse.

— V-am întrebat cine v-a adus aici.

Tăcere.

— Aici nu-i nimic pentru voi. E numai război. Şi nu-i războiul vostru. Plecaţi.

Hervé Joncour scoase o mică pungă de piele, o deschise şi o goli pe pământ. Pepite de aur.

— Războiul e un joc scump. Voi aveţi nevoie de mine. Eu am nevoie de voi.

Hara Kei nici măcar nu privi aurul împrăştiat pe pământ.

Se întoarse şi se îndepărtă.

47.

Hervé Joncour petrecu noaptea la marginea câmpului. Nimeni nu-i vorbi, nimeni nu părea să-l vadă. Dormeau toţi pe jos, lângă focuri. Erau numai două corturi. Lângă unul din ele, Hervé Joncour observă lectica, goală: fixate în patru colţuri erau colivii mici: păsări. De inelele coliviilor atârnau minusculi clopoţei de aur. Răsunau, lin, în briza nopţii.

48.

Când se trezi, văzu în juru-i toată suflarea satului pregătindu-se de drum. Nu mai erau corturi. Lectica era încă acolo, deschisă. Lumea urca în căruţe, tăcută. Se ridică, şi căută împrejur, dar erau numai ochi cu o tăietură orientală, care, când se încrucişau cu ai lui, îşi coborau repede căutătura. Văzu bărbaţi înarmaţi şi copii care nu plângeau. Văzu feţele mute pe care le are mulţimea când e o mulţime care fuge. Şi văzu un arbore, pe marginea drumului. Şi atârnând de o creangă, spânzurat, băieţelul care-l adusese aici.

Hervé Joncour se apropie şi rămase un timp, privindu-l ca hipnotizat. Desfăcu apoi frânghia legată de arbore, luă corpul băieţelului, îl aşeză pe pământ şi îngenunche lângă el. Nu reuşi să-şi desprindă ochii de la faţa aceea. Aşa că nu mai observă că satul se pusese în mişcare, ci doar simţi îndepărtându-se rumoarea procesiunii, care îl atingea, urcând drumul. Nu îşi ridică privirea nici când auzi vocea lui Hara Kei, la un pas de el, care spunea

— Japonia e o Ţară veche, ştiţi ? Legea sa este veche: zice că sunt douăsprezece crime pentru care e legal să fie condamnat un om la moarte. Şi una e să-i duci cuiva un mesaj de dragoste de la propria stăpână.

Hervé Joncour nu-şi desprinsese ochii de la băieţelul omorât.

— Nu avea mesaje de dragoste la el.

— El era un mesaj de dragoste.

Hervé Joncour simţi ceva apăsându-i creştetul şi îndoindu-i-l spre pământ.

— E o puşcă, francezule. Nu ridicaţi privirea, vă rog.

Hervé Joncour nu pricepu de îndată. Apoi auzi, în freamătul

procesiunii în bejenie, sunetul de aur al miilor de minusculi clopoţei care se apropiau, puţin câte puţin, urcară drumul iar pe lângă el, pas cu pas, şi cu toate că avea sub ochi numai pământul întunecat, putea să şi-o imagineze, lectica, oscilând ca un pendul, aproape o vedea, reurcând drumul, metru cu metru, apropiindu-se, lentă, dar implacabilă, adusă de sunetul ce devenea tot mai puternic, intolerabil de puternic, mereu mai aproape, atât de aproape că îl atingeai, un vuiet de aur, chiar în faţa lui, acum, exact dinaintea sa — în acel moment — femeia aceea — dinaintea lui.

Hervé Joncour îşi înălţă capul.

Stofe minunate, mătase, toate în jurul lecticei, mii de culori, portocaliu, alb, ocru, argintiu, nici o deschizătură în cuibul splendid, doar foşnetul culorilor unduind în aer, impenetrabile, mai uşoare decât nimicul.

Hervé Joncour nu auzi nici o explozie sfâşiindu-i viaţa. Auzi sunetul câştigând distanţă, ţeava puştii îndepărtându-se de el şi vocea lui Hara Kei articulând încet

— Du-te, francezule. Şi să nu te mai întorci vreodată.

49.

Numai tăcere, de-a lungul drumului. Corpul unui băieţel, la pământ. Un bărbat îngenuncheat. Până la ultimele luciri ale amurgului.

50.

Lui Hervé Joncour îi trebuiră unsprezece zile să ajungă la Yokohama. Corupse un funcţionar japonez şi îşi procură şaisprezece cartoane cu ouă de viermi de mătase, provenite din sudul insulei. Le înfăşură cu fâşii de mătase şi le sigilă în patru cutii de lemn, rotunde. Găsi o ambarcaţiune pentru continent, şi la începutul lui martie era pe coasta rusească. Alese drumul mai spre nord, căutând frigul pentru a conserva viaţa ouălor şi a prelungi timpul care ducea la întredeschiderea lor. Traversă în

etape de marş forţat patru mii de kilometri în Siberia, trecu Uralii şi intră în Sankt-Petersburg. Cumpără cu aur chintale de gheaţă şi le încarcă, împreună cu ouăle, în cala unui vas comercial direct pentru Hamburg. A fost nevoie de şase zile pentru a ajunge. Descărcă toate cele patru cutii de lemn, rotunde, şi urcă într-un tren rapid spre sud. După unsprezece ore de călătorie, abia ieşit dintr-un sat care se numea Eberfeld, trenul se opri pentru a se aproviziona cu apă. Hervé Joncour privi în jur. Ardea soarele verii deasupra câmpurilor de grâu, şi deasupra lumii întregi. Aşezat în faţa lui se afla un negustor rus: îşi scosese pantofii şi îşi făcea vânt cu ultima pagină a unui ziar scris în germană. Hervé Joncour începu să-l fixeze. Observă petele de sudoare pe cămaşă şi broboanele care, perle, îi alunecau pe frunte şi pe gât. Rusul spuse ceva, râzând. Hervé Joncour îi surâse, se ridică, îşi luă bagajele şi coborî din tren. Reurcă în ultimul vagon, unul de marfă, care transporta peşte şi carne, conservate în gheaţă. Apa se scurgea ca dintr-un castron ciuruit de mii de proiectile. Deschise uşa, sui în vagon, luă, una după alta, cutiile de lemn, rotunde, le duse afară şi le aşeză pe pământ, alături de şine. Apoi reînchise uşa vagonului, se puse pe aşteptat. Când trenul era gata de plecare, îi strigară să se grăbească, să urce. El scutură din cap şi le făcu un gest de salut. Văzu trenul îndepărtându-se, apoi dispărând. Aşteptă să nu se mai audă nici zgomotul lui. După aceea se aplecă deasupra unei cutii de lemn, smulse sigiliile şi o deschise. Procedă la fel cu celelalte trei. Încet, cu grijă.

Milioane de larve. Moarte.

Era 6 mai 1865.

51.

Hervé Joncour intră în Lavilledieu nouă zile mai târziu. Soţia sa Hélène zări de departe trăsura urcând drumul flancat de arbori al satului. Îşi spuse că nu trebuia să plângă şi nu trebuia să fugă.

Coborî până la uşa de intrare, o deschise şi se opri pe prag.

Când Hervé Joncour ajunse aproape de ea, îi surâse. El, îmbrăţişând-o, îi şopti

— Rămâi cu mine, te rog.

Noaptea rămaseră treji până târziu, aşezaţi pe pajiştea dinaintea casei, unul lângă altul. Hélène îi povesti despre Lavilledieu, şi despre toate lunile petrecute în aşteptare, şi de ultimele zile, oribile.

— Tu erai mort.

Zise.

— Şi nu mai era nimic frumos, pe lume.

52.

În casele de ţară, din Lavilledieu, lumea se uita la duzii încărcaţi de frunze, şi îşi privea propria ruină. Baldabiou găsise câteva seturi de ouă, dar larvele mureau de îndată ce dădeau de lumină. Mătasea brută pe care reuşiseră să o recupereze, de la puţinele ouă supravieţuitoare, ajungea abia să dea de lucru la două din cele şapte filaturi ale localităţii.

— Ai vreo idee? îl întrebă Baldabiou.

— Una, răspunse Hervé Joncour.

În ziua următoare îi anunţă că ar fi construit, în acele luni de vară, parcul vilei sale. Angaja bărbaţi şi femei din sat, cu zecile. Despăduriră colina, şi-i rotunjiră profilul, făcând mai lin coborâşul. Cu arbori şi tufişuri desenară pe pământ labirinturi plăcute şi transparente. Cu flori din toate neamurile construiră grădini, care se revărsau ca luminişuri, ce surpriză, în inima micilor crânguri de mesteceni. Amenajară un sistem prin care apa fluviului să cadă, din fântână în fântână, până la extremitatea vestică a parcului, unde se aduna într-un mic lac, înconjurat de fâneţe. La sud, în mijlocul lămâilor şi al măslinilor, construiră o uriaşă volieră, făcută din lemn şi din fier, ce părea o broderie atârnând în aer.

Munciră patru luni. La finele lui septembrie parcul a fost gata. Nimeni, în Lavilledieu, nu văzuse niciodată ceva asemănător. Se vorbea că Hervé Joncour îşi cheltuise tot capitalul. Se mai spunea că se întorsese altul, poate bolnav, din Japonia. Mai spuneau că le vânduse ouăle italienilor şi avea acum o avere în aur care îl aştepta la băncile din Paris. Ziceau că dacă nu lucrau la parcul său ar fi murit de foame în anul

acela. Se spunea că era un escroc. Se spunea că este un sfânt. Cineva zicea: poartă ceva în spate, ca un soi de nefericire.

53.

Tot ceea ce Hervé Joncour povesti, despre călătoria lui, a fost că ouăle s-au întredeschis într-un sat vecin cu Kolnul, şi că satul se numea Eberfeld.

Patru luni şi treisprezece zile după întoarcerea sa, Baldabiou şezând în faţa lui, pe malul lacului, la limita vestică a parcului, i se adresă

— Mai devreme sau mai târziu, tot va trebui să-i spui cuiva adevărul.

Vorbise încet, obosit, deoarece nu credea că adevărul servise vreodată la ceva.

Hervé Joncour îşi înălţă privirea spre parc.

Se făcuse toamnă şi lumină falsă, împrejur.

— Prima dată când l-am văzut pe Hara Kei era îmbrăcat într-o tunică întunecată, stătea cu picioarele încrucişate, imobil, într-un colţ al încăperii. Întinsă lângă el, cu capul rezemat de pântecul lui, era o femeie. Ochii săi nu aveau o tăietură orientală, şi faţa ei era faţa unei fetiţe.

Baldabiou îl asculta, în tăcere, până la ultimul cuvânt, până la trenul din Eberfeld.

Nu se gândea la nimic.

Asculta.

Era chinuitor să-l audă, la sfârşit, pe Hervé Joncour rostind încet

— Nu i-am mai auzit nici măcar vocea.

Şi după o vreme:

— E o durere ciudată.

Încet.

— Să mori de dorul a ceva pe care n-ai să-l trăieşti niciodată.

Urcară iar în parc, plimbându-se unul lângă celălalt. Unicul lucru pe care-l spuse Baldabiou a fost

— Dar de ce dracu' e aşa frig porcesc?

O spuse la un anumit punct.

54.

La începutul noului an — 1866 — Japonia în mod oficial declară licit exportul de ouă al viermilor de mătase.

În deceniul următor, Franţa, singură, ar fi ajuns să importe ouă japoneze pentru suma de zece milioane de franci.

Din 1869, o dată cu deschiderea Canalului de Suez, să ajungi în Japonia nu necesita mai mult de douăzeci de zile de drum. Şi mai puţin de douăzeci pentru a te întoarce.

Mătasea artificială a fost brevetată, în 1884, de un francez pe nume Chardonnet.

55.

La şase luni după întoarcerea lui în Lavilledieu, Hervé Joncour primi prin poştă un plic de culoarea muştarului. Când îl deschise, găsi şapte foi de hârtie, acoperite de o densă şi geometrică scriere: cerneală neagră: ideograme japoneze. In afara numelui şi a adresei de pe plic, nu exista un singur cuvânt scris cu caractere occidentale. După timbre, scrisoarea provenea din Ostende.

Hervé Joncour o răsfoi şi o privi îndelung. Părea un catalog cu urmele unor mici zburătoare, copiate cu o meticuloasă nebunie. Era surprinzător că erau dimpotrivă semne, adică cenuşa unei voci arse.

56.

Zile şi zile, Hervé Joncour ţinu scrisoarea la el, îndoită, pusă bine în buzunar. Dacă îşi schimba hainele, o muta în cele noi. Nu o mai deschise niciodată pentru a se uita la ea. Câteodată o răsucea în mână, în timp ce discuta cu vreun arendaş, sau aştepta să sosească ora de cină, aşezat pe verandă. Într-o seară se apucă să o studieze contra luminii lămpii, în biroul lui. În

transparenţa lor, urmele micilor zburătoare vorbeau cu o voce sufocată. Spuneau ceva absolut neînsemnat ori un lucru în stare să scoată din ţâţâni o viaţă, nu era posibil să afli, şi asta-i plăcea lui Hervé Joncour. O auzi venind pe Hélène. Puse pe masă scrisoarea. Ea se apropie şi ca în toate serile, înainte de a se retrage, se pregăti să-l sărute. Când se aplecă deasupra lui, cămaşa de noapte i se desfăcu din senin la piept. Hervé Joncour văzu că nu avea nimic, pe dedesubt, şi că sânii ei erau mici şi albi ca ai unei fetiţe.

Timp de patru zile continuă să-şi desfăşoare viaţa obişnuită, fără a se schimba nimic în riturile prevăzătoare ale existenţei sale. In dimineaţa celei de a cincea zile, îmbrăcă un elegant costum gri şi plecă la Nîmes. Spuse că se va întoarce până spre seară.

57.

În rue Moscat, la numărul 12, totul era ca înainte cu trei ani. Petrecerea nu se terminase. Fetele erau, cu toatele, tinere şi franţuzoaice. Pianistul cânta, în surdină, motive muzicale amintind de Rusia. Poate era bătrâneţea, poate era vreo durere parşivă, la sfârşit nu-şi mai trecea mâna dreaptă prin păr, murmurând, încet,

— Voilà.

Rămânea mut, privindu-şi dezorientat mâinile.

58.

Madame Blanche îl primi fără un cuvânt. Părul negru, lucind, faţa perfectă, orientală. Mici flori albastre la degete, ca şi cum ar fi fost inele. O haină lungă, albă, aproape transparentă. Picioarele goale.

Hervé Joncour se aşeză în faţa ei. Extrase dintr-un buzunar scrisoarea.

— Vă amintiţi de mine?

Madame Blanche aprobă cu un milimetric semn din cap.

— Am din nou nevoie de dumneavoastră.

Îi întinse scrisoarea. Nu avea nici un motiv să o facă, dar o luă şi o desfăcu. Privi cele şapte foi, una câte una, apoi îşi îndreptă ochii spre Hervé Joncour.

— Eu nu iubesc limba aceasta, monsieur. Vreau să o uit şi vreau să uit ţara aceea, şi viaţa mea de-acolo, şi totul.

Hervé Joncour rămase încremenit, cu palmele strângând braţele fotoliului său.

— Voi citi, pentru dumneavoastră, scrisoarea asta. Am s-o fac. Şi nu vreau bani. Dar vreau o promisiune: să nu vă mai întoarceţi niciodată să-mi cereţi acest lucru.

— Vă promit, madame.

Ea îl privi fix în ochi. Apoi îşi coborî privirea pe prima pagină a scrisorii, hârtie de orez, cerneală neagră.

— Domnul meu iubit

Citi ea

— nu-ţi fie frică, nu te mişca, rămâi în tăcere, nimeni nu va vedea.

59.

Rămâi aşa, vreau să te văd, eu te-am privit atâta, dar nu erai pentru mine, acum eşti pentru mine, nu te apropia, te rog, rămâi aşa cum eşti, avem o noapte pentru noi, şi eu vreau să te privesc, nu te-am mai văzut niciodată aşa, trupul tău pentru mine, pielea ta, închide ochii, şi mângâie-te, te rog,

spuse Madame Blanche, Hervé Joncour asculta,

nu deschide ochii dacă poţi, şi mângâie-te, sunt atât de frumoase mâinile tale, le-am visat de atâtea ori, acum vreau să le privesc, îmi place să le văd pe pielea ta, aşa, te rog, continuă, nu deschide ochii, eu sunt aici, nimeni nu ne poate vedea şi eu sunt lângă tine, mângâie-te domnul meu iubit, mângâie-ţi sexul, te rog, încet,

ea se opri, Vă rog să continuaţi, îi spuse el,

e frumoasă mâna ta pe sexul tău, nu te opri, mie îmi place să o privesc şi să te privesc, domnul meu iubit, nu deschide ochii, nu încă, nu trebuie să-ţi fie frică, sunt lângă tine, mă auzi ? Sunt aici, mă poţi atinge, e mătasea asta, o poţi atinge, o

simţi ?, e mătasea hainei mele, nu deschide ochii şi vei avea pielea mea,

spuse ea, citind lent, cu o voce de femeie-copilă,

vei avea buzele mele, când te voi atinge prima dată va fi cu buzele mele, tu nu vei şti unde, la un moment dat vei simţi căldura buzelor mele, pe tine, nu poţi şti unde dacă nu deschizi ochii, nu-i deschide, vei simţi gura mea unde nu ştii, deodată,

el asculta nemişcat, din buzunarul de sus al costumului gri îi răsărea o batistă albă, imaculată,

poate va fi pe ochii tăi, îmi voi sprijini gura pe pleoapele tale şi pe sprâncene, vei simţi căldura intrîndu-ţi în cap, şi buzele mele pe ochii tăi, înăuntru, ori poate va fi pe sexul tău, îmi voi pune buzele mele, acolo, şi le voi deschide coborând puţin câte puţin,

citi ea, avea capul aplecat peste foi, şi cu o mână îşi atingea gâtul, lin,

voi lăsa ca sexul tău să-mi închidă gura, intrând între buzele mele, şi împingându-mi limba, saliva mea va coborî de-a lungul pielii tale până în mâna ta, sărutul meu şi mâna ta, una înăuntrul celeilalte, pe sexul tău,

el asculta, ţinându-şi privirea fixată pe o ramă de argint, goală, prinsă în perete,

pentru ca la sfârşit să-ţi sărut inima, deoarece te doresc, îţi voi muşca pielea sub care îţi bate inima, pentru că te vreau, şi cu inima între buzele mele vei fi al meu, cu adevărat, cu gura mea în inimă tu vei fi al meu, pentru totdeauna, dacă nu mă crezi deschide ochii domnul meu iubit şi priveşte-mă, sunt eu, cine va putea vreodată să şteargă clipa care se petrece, şi acest corp al meu fără mătase, mâinile tale care-l ating, ochii tăi care-l privesc,

mai spuse ea, se aplecase spre lampă, lumina cădea peste foi şi trecea prin veşmintele ei transparente,

degetele tale în sexul meu, limba ta pe buzele mele, tu care aluneci sub mine, mă iei de şolduri, mă ridici, mă laşi să alunec pe sexul tău, încet, cine va putea şterge aceasta, tu înăuntrul meu mişcându-te lin, mâinile tale pe faţa mea, degetele tale în gura mea, plăcerea din ochii tăi, vocea ta, te mişti încet dar până la urmă mă doare, plăcerea mea, vocea mea,

el asculta, la un moment dat se întoarse să o privească, o văzu, vru să-şi coboare privirea dar nu reuşi,

trupul meu sub al tău, forţa ta care mă ridică, braţele tale care nu-mi îngăduie să plec, loviturile înăuntrul meu, e violenţa dulce, Iţi văd ochii căutându-i pe ai mei, vor să ştie cât mă vei chinui, până unde vrei, domnul meu iubit, nu există capăt, nu se va sfârşi, vezi ? nimeni nu poate şterge clipa asta care ni se întâmplă, pentru totdeauna îmi voi arunca înapoi capul, strigând, pentru totdeauna voi închide ochii, desprinzându-mi lacrimile din gene, vocea mea înăuntrul vocii tale, violenţa ta să mă ţii strâns, nu mai e timp pentru a fugi sau forţă pentru a rezista, trebuia să fie clipa aceasta, şi această clipă este, crede-mă, domnul meu iubit, această clipă va fi, de acum înainte, va fi, până la sfârşit,

citi ea, cu un fir de glas, apoi se opri.

Nu mai erau alte semne, pe foaia din mâna ei: ultima. Dar când o răsuci pentru a o depune pe masă, văzu pe dos câteva rânduri, încă, ordonate, cernealăneagră, în centrul paginii albe. Îşi ridică ochii spre Hervé Joncour. Ochii lui o fixau, şi ea pricepu că erau nişte ochi splendizi. Îşi plecă din nou ochii pe foaie.

— Nu ne vom mai vedea niciodată, domnule.

Citi.

— Ceea ce era destinat pentru noi, am înfăptuit, şi o ştiţi. Credeţî-mă : am făcut-o pentru totdeauna. Sărbătoriţi-vă viaţa la adăpost de mine. Şi nu ezitaţi, nici o clipă, dacă serveşte fericirii voastre, să uitaţi de această femeie care vă spune, acum, fără regret, adio.

Rămase un timp să privească foaia, apoi o puse peste celelalte, lângă sine, pe o măsuţă de lemn deschis la culoare. Hervé Joncour nu se mişcă. Doar că îşi roti capul şi îşi coborî ochii. Se trezi fixându-şi cuta de la pantaloni, abia vizibilă dar perfectă, pe gamba dreaptă, de la vintre la genunchi, neclintită.

Madame Blanche se ridică, se aplecă deasupra lămpii şi o stinse. În cameră rămase lumina puţină care, din salon, traversând fereastra, ajungea până acolo. Se apropie de Hervé Joncour, îşi desprinse de la deget un inel din minuscule flori albastre şi-l puse lângă el. Apoi străbătu camera, deschise o mică uşă pictată, ascunsă în perete, şi dispăru, lăsând-o întredeschisă, în urma ei.

Hervé Joncour rămase îndelung în lumina aceea stranie, învârtind între degete un inel de minuscule flori albastre. Din salon ajungeau până acolo notele unui pian obosit: timpul se

scurgea, încât aproape că nu-l mai recunoşteai.

La sfârşit se ridică, se apropie de măsuţa de lemn de culoare deschisă, strânse iar cele şapte foi din hârtie de orez. Traversă încăperea, trecu fără să se întoarcă prin faţa micii uşi întredeschise şi plecă.

60.

Hervé Joncour petrecu anii care urmară alegând pentru sine viaţa limpede a unui om fără nevoi. Îşi trăia zilele sub tutela unei măsurate emoţii. În Lavilledieu oamenii reîncepură să-l admire, deoarece vedeau în el un mod precis de a fi în lume. Spuneau că fusese aşa încă de tânăr, şi înainte de a pleca în Japonia.

Împreună cu soţia sa Hélène îşi făcuse obiceiul de a merge, în fiecare an, într-un mic voiaj. Văzură Napoli, Roma, Madrid, Monaco, Londra. Într-un an se încumetară până la Praga, unde totul părea: teatru. Călătoreau fără informaţii şi fără program. Totul îi uimea: în ascuns, chiar fericirea lor. Când simţeau dorinţa de linişte, se întorceau în Lavilledieu.

Dacă l-ai fi întrebat, Hervé Joncour ar fi răspuns că ar trăi aşa, mereu. În el se afla inatacabila linişte a omului care se simte la locul cuvenit. Câteodată, în zilele cu vânt, cobora prin parc, până la malul lacului, unde se oprea să privească, ore întregi, suprafaţa apei încreţindu-se, formând figuri imprevizibile, care străluceau la întâmplare, în toate direcţiile. Era unul singur, vântul: dar în oglinda aceea de apă, păreau mii, fremătând. Din orice parte. Un spectacol. Uşor şi inexplicabil. Uneori, în zilele cu vânt, Hervé Joncour cobora până la lac şi petrecea ore privindu-l, deoarece, desenat pe apă, i se părea că vede inexplicabilul spectacol, uşor, care fusese viaţa lui.

61.

În 16 iunie 1871, în spatele cafenelei Verdun, puţin înainte de amiază, ciungul nimeri patru madanele iraţionale, efect al

reintrării. Baldabiou rămase înclinat deasupra mesei, cu o mână la spate, cu cealaltă strângând tacul, neîncrezător.

— Măi să fie.

Se ridică, depuse tacul şi ieşi fără să salute. Trei zile mai târziu plecă. Ii dărui lui Hervé Joncour cele două filaturi ale sale.

— Nu vreau să mai ştiu de mătase, Baldabiou.

— Vinde-le, idiotule.

Nimeni nu-l putu descoase unde naiba intenţiona să plece. Şi ce anume voia să facă, după. El spuse doar ceva despre Sfânta Agnesa, dar nici unul nu înţelese bine.

În dimineaţa plecării, Hervé Joncour îl însoţi, împreună cu Hélène, până la gara din Avignon.

Avea cu el o singură valiză, lucru inexplicabil şi acesta. Când văzu trenul, oprit pe linie, îşi puse valiza jos.

— Odată am cunoscut pe unul care făcuse să se construiască o linie ferată toată numai pentru el.

Vorbi.

— Şi lucru grozav, era făcută în întregime dreaptă, sute de kilometri fără o curbă. Era şi un motiv, dar nu mi-l amintesc. Nu ne amintim niciodată motivele. Oricum: adio.

Nu-i stăteau în fire discursurile serioase. Iar o despărţire e un discurs serios.

Îl văzură îndepărtându-se, el cu valiza sa, pentru totdeauna.

Atunci Hélène făcu un lucru straniu. Se desprinse de Hervé Joncour şi alergă după acela, până îl ajunse şi-l îmbrăţişă, cu putere, şi în vreme ce îl îmbrăţişa izbucni în plâns.

Nu plângea niciodată, Hélène.

Hervé Joncour vându la un preţ ridicol de mic cele două filaturi lui Michel Lariot, un bonom care douăzeci de ani jucase domino, în fiecare sâmbătă seara, cu Baldabiou, pierzând mereu, cu o coerenţă granitică. Avea trei fiice. Primele două se numeau Florence şi Sylvie. Dar a treia: Agnesa.

62.

După trei ani, în iarna lui 1874, Hélène se îmbolnăvi de febră cerebrală pe care nici un medic nu reuşi să o explice, şi nici s-o vindece. Muri la începutul lui martie, într-o zi ploioasă.

Ca s-o însoţească, în tăcere, pe drumul care urca spre cimitir, veni tot Lavilledieu: doar fusese o femeie veselă, care nu semănase durere în jur.

Hervé Joncour puse să fie sculptat pe mormântul ei un singur cuvânt.

Hélas.

Le mulţumi tuturor, repetă de mii de ori că nu avea nevoie de nimic, şi se întoarse la el acasă. Dar i se păru atât de mare: şi ca niciodată aşa de ilogic destinul lui.

Pentru că disperarea era un exces pe care el nu-l cunoştea, se aplecă asupra celor ce îi mai rămăseseră din viaţă şi reîncepu să se îngrijească, cu invincibila tenacitate a unui grădinar la lucru, în dimineaţa de după furtună.

63.

Două luni şi unsprezece zile după moartea lui Hélène, i se întâmplă lui Hervé Joncour să se afle la cimitir şi să găsească, alături de trandafirii pe care în fiecare săptămână îi depunea la mormântul soţiei, o coroniţă de minuscule flori albastre. Se înclină să le privească şi rămase îndelung în acea poziţie, care, de departe, părea, în ochii eventualilor martori, una, de fapt, ciudată, dacă nu de-a dreptul ridicolă. Întors acasă, nu reuşi să lucreze în parc, cum îi era obiceiul, ci rămase în birou să reflecteze. Nu făcu altceva câteva zile. Decât să se gândească.

64.

În rue Moscat, la numărul 12, găsi atelierul unui croitor. Îl lămuriră că Madame Blanche nu mai trăia de ani de zile acolo. Reuşi să afle că se mutase la Paris, unde devenise întreţinuta unui bărbat important, poate un politician.

Hervé Joncour se duse la Paris.

Îi trebuiră şase zile pentru a afla unde trăia. Îi trimise un bilet, rugând-o să-l primească. Îi răspunse că îl aştepta la ora patru în ziua următoare. Punctual, urcă la al doilea etaj al unui

elegant imobil din boulevard des Capucines. Îi deschise uşa o cameristă. Îl introduse în salon şi-l rugă să ia loc.

Madame Blanche îşi făcu apariţia într-o vestimentaţie foarte elegantă şi foarte franţuzească. Părul îi cădea pe spate aşa cum voia moda pariziană. Nu avea inele din flori albastre, pe degete. Se aşeză în faţa lui Hervé Joncour, fără un cuvânt. Şi rămase aşa, aşteptând.

O privi în ochi. Dar cum ar fi făcut-o un copil.

— Aţi scris-o dumneavoastră, e adevărat, scrisoarea aceea?

O întrebă.

— Hélène v-a cerut să o faceţi şi dumneavoastră aţi făcut-o.

Madame Blanche rămase neclintită, fără a-şi pleca ochii, fără a trăda o mirare cât de mică.

Apoi, ceea ce a răspuns a fost

— N-am fost eu, cea care a scris-o.

Linişte.

— Scrisoarea aceea a scris-o Hélène.

Tăcere.

— O scrisese deja când a venit la mine. Mi-a cerut s-o copiez, în japoneză. Şi eu am făcut-o. Acesta-i adevărul.

Hervé Joncour înţelese în momentul acela că ar fi continuat să audă cuvintele rostite atunci toată viaţa. Se ridică, dar rămase drept, în picioare, ca şi cum, brusc, ar fi uitat unde se duce. Ca de departe îl ajunse glasul Madamei Blanche.

— Voise să-mi şi citească scrisoarea. Avea o voce splendidă. Şi citea cuvintele acelea cu o emoţie pe care nu am reuşit niciodată să o uit. Ca şi cum ar fi fost, într-adevăr, ale ei.

Hervé Joncour străbătea încăperea cu paşi foarte înceţi.

— Ştiţi, monsieur, eu cred că ea-şi dorise, mai mult decât orice lucru, să fie femeia aceea. Nu puteţi înţelege. Dar eu am auzit-o citind scrisoarea aceea. Eu ştiu că e aşa.

Hervé Joncour ajunsese dinaintea uşii. Îşi sprijinea mâna pe clanţă. Fără să se întoarcă, spuse încet

— Adio, madame.

Nu se mai văzură vreodată.

Hervé Joncour mai trăi încă douăzeci şi trei de ani, cea mai mare parte senin şi sănătos. Nu se mai îndepărtă de Lavilledieu, nu-şi mai părăsi, niciodată, casa. Îşi administra cu înţelepciune averile, şi asta îl scutea de orice muncă, în afara grijii pe care o purta propriului parc. Cu vremea începu să-şi îngăduie o plăcere pe care înainte şi-o interzisese: celor care veneau să-l caute, le povestea despre călătoriile sale. Ascultându-l, oamenii din Lavilledieu cunoşteau lumea şi copiii descopereau ce erau minunăţiile. El povestea încet, contemplând în aer lucruri pe care ceilalţi nu le zăreau.

Duminica venea în sat, pentru Liturghia mare. O dată pe an făcea turul filaturilor pentru a atinge mătasea abia născută. Când singurătatea îi strângea inima, cobora la cimitir, pentru a vorbi cu Hélène.

Restul timpului şi-l consuma într-o liturghie de obişnuinţe, care reuşeau să-l apere de nefericire. Uneori, în zilele cu vânt, cobora până la lac şi petrecea ore privindu-l, deoarece, desenat pe apă, i se părea că vede inexplicabilul spectacol, lejer, care fusese viaţa lui.

("Seta", 1996)